

## Strategia sectorială în domeniul culturii 2023-2030

### INTRODUCERE

*(argumentarea necesității elaborării strategiei, menționarea perioadei de implementare, descrierea modului de lucru și prezentarea instituțiilor implicate)*

Nevoia unei strategii sectoriale, dedicate domeniului culturii, este explicitată în Analiza funcțională a ecosistemului cultural din România, prezentată în anexă la prezenta Strategie. În sinteză, lipsa unui document programatic adoptat, care să ofere un set de obiective și direcții de acțiune relevante la nivel național, a condus, în ultimele decenii, la o deteriorare continuă a infrastructurii culturale, a calității și numărului resursei umane implicate în activitățile culturale, la o scădere continuă a consumului cultural.

De asemenea, piața culturală din România este caracterizată printr-un consum crescut al producțiilor străine, în detrimentul creațiilor autohtone. Problemele de natură structurală ale sectorului cultural au condus la existența unor discrepanțe semnificative între regiuni, între mediile urban și rural, între categoriile de publicuri și între subsectoarele culturii, respectiv între acest domeniu și celelalte domenii ale vieții social-economice din România.

Studiile SCC au arătat că:

- Sectorul cultural reprezintă 3,1% din produsul intern brut (PIB) național;
- În 2020, bunurile și serviciile creative au reprezentat 3,21% din totalul mărfurilor și serviciilor exporturi;
- La nivel mondial, SCC (atât din mediul public, cât și cele din mediul privat) oferă 6,2% din totalul locurilor de muncă;
- SCC au generat până în prezent aproape 50 de milioane de locuri de muncă în întreaga lume;
- SCC angajează în mod constant, mai mulți tineri (15-29 de ani) decât alte sectoare.

Alături de clasificarea în funcție de specificul activității, raportul ESSnet Culture propune și recunoașterea a șase funcții esențiale, care subliniază în mod diferit rolul fundamental al Culturii ca domeniu de intervenție socială și economică.

**Funcția de creație** se referă la activitățile propriu-zis creative, de elaborare a ideilor artistice, a conținuturilor și a produselor culturale originale. Funcția creativă este responsabilă de generarea bunurilor/serviciilor culturale, materiale sau imateriale, care intră în circuitul de consum. Creația bunurilor/serviciilor culturale construiește și conturează un domeniu care se autogenerază din nevoia permanentă de depășire a formelor de expresie sau valorilor simbolice existente. Din această perspectivă, cultura este un domeniu aspirațional, indispensabil ființei umane în acțiune.

**Funcția de producție** reunește activități, care contribuie la materializarea creațiilor de orice tip, fiind prezentă în aproape toate sectoarele, mai puțin în sectorul Patrimoniu cultural. Procesul de producție implică transformarea resurselor într-un produs sinteză și necesită antrenarea de resurse umane specializate, resurse materiale și operațiuni care au ca rezultat o foarte mare varietate de produse.

**Funcția de diseminare / comercializare** se referă la „a face disponibilă opera creată și produsă”. Diseminarea include activități de comunicare și de difuzare a conținutului, pentru a pune la dispoziția consumatorilor bunuri/servicii culturale materiale sau imateriale.

**Funcția de prezervare/conservare** include toate activitățile care conservă, protejează, restaurează și întrețin patrimoniul cultural sau bunurile culturale generate de alte sectoare. Ea cuprinde atât bunuri materiale cât și imateriale care se regăsesc în memoria culturală colectivă ca valoare spirituală.

**Funcția de educație** este o funcție specifică tuturor activităților culturale, deoarece, în societățile democratice, misiunea acestora este să transmită valori comunitare, să stimuleze participarea socială și să antreneze constructiv cetățenii.

**Funcția normativă / de reglementare** este cumulată cu funcția de management specializat și se referă la „toate activitățile desfășurate de instituții și organizații, publice sau private, a căror misiune este de a oferi mijloace și un mediu favorabil pentru activități, operatori și spații culturale. Acestea includ pe lângă reglementări legale care să faciliteze accesul, diseminarea bunurilor/serviciilor culturale către beneficiari.

**Bunurile/serviciile culturale** sunt eterogene, variabile și caracterizate de unicitate, iar cele imateriale sunt foarte adesea experiențe irepetabile, dependente de locul de consum sau de un anumit interval de timp legat de timpul liber al consumatorului. Modul de producție nu este niciodată mecanic, implicând deseori creatorul până la etapa finală de produs pus în circulație. Producția oricărui bun/serviciu cultural în folosul publicului antrenează costuri, uneori semnificative, generate de tipul de resursă și de competențele necesare asociate sau de fragilitatea acestor resurse, la care se adaugă întotdeauna drepturile de proprietate intelectuală recunoscute. Parcursul de la creator la consumator necesită la rândul lui un tip de asistență materializată fie prin infrastructuri speciale, fie printr-o comunicare și promovare dedicată.

**Consumul cultural** se referă la totalitatea activităților cu caracter cultural la care oamenii participă, fie în spațiul domestic/ non-public, fie în spațiul public. Un alt concept util pentru înțelegerea practicilor culturale este cel de participare culturală. Conform UNESCO „participarea culturală reprezintă orice formă de participare sau activitate culturală, care are scopul de a crește capacitatea informațională și capitalul cultural, care îi ajută pe oameni să-și definească mai bine propria identitate și / sau le oferă posibilitatea de a-și exprima individualitatea.

**Barierile de consum cultural** Conform raportului Comisiei Europene “A Report on Policies and good practices in the public arts and in cultural institutions to promote better access to and wider participation in culture”, barierele de consum cultural pot fi „fizice (de acces la infrastructură), financiare (bilete de acces, biletele de transport public), geografice (pentru persoanele care locuiesc în zone unde nu există infrastructură culturală), dar pot fi și intangibile, cum ar fi barierele culturale (bariere de înțelegere, de interese, opțiuni de gust, bariere lingvistice), de atitudine (atmosfera instituțională) și de percepție.

Documentul SSDC a fost elaborat cu respectarea următoarelor principii indicate în toate politicile și strategiile la nivel european și de cadrul legal:

a) principiul participării

- b) principiul responsabilității
- c) principiul fundamentării
- d) principiul durabilității
- e) principiul predictibilității
- f) principiul transparenței

Pentru soluționarea problemelor detaliate în Analiza menționată și sumarizate în secțiunile subsecvente ale prezentei Strategii, sunt propuse direcții de acțiune convergente, care să abordeze domeniul cultural într-o manieră holistică.

Perioada implementării este intervalul 2023-2030. Durata mai mare de 5 ani asigură atât adoptarea deciziilor de natură legislativă și administrativă, cât și aplicarea acestora, respectiv posibilitatea verificării gradului de îndeplinire al obiectivelor propuse și adoptarea măsurilor corective necesare.

Implementarea strategiei se va realiza pornind de la rolul fundamental al Ministerului Culturii ca autoritate publică centrală cu atribuții în dezvoltarea și implementarea strategiilor și politicilor publice din domeniul culturii. Din această perspectivă, direcțiile de acțiune identificate de Ministerul Culturii și incluse în prezenta Strategie oferă un cadru amplu, care să permită acțiuni convergente ale autorităților publice locale, instituțiilor publice de cultură din subordinea acestora, operatorilor culturali de drept privat și lucrătorilor culturali.

Pentru reducerea rapidă a decalajelor evidențiate în Analiza funcțională, unele dintre măsurile propuse vor impune acțiunea guvernamentală directă în finanțarea modernizării și dezvoltării infrastructurii culturale, atât în ce privește infrastructura fixă, cât și în ce privește dotările și echipamentele. Beneficiarii acestor finanțări vor fi atât instituțiile publice, cât și organizațiile de drept privat. De asemenea, sunt planificate finanțări guvernamentale pentru formarea profesională a resursei umane din domeniul cultural, atât salariați, cât și lucrători culturali independenți.

A doua categorie de acțiuni urmărește întărirea cooperării dintre Ministerul Culturii și alte autorități ale administrației publice centrale (în special în ceea ce privește educația, cercetarea și turismul), agențiile pentru dezvoltare regională și autoritățile administrației publice locale. Această cooperare va oferi soluții pentru clarificarea și întărirea rolului culturii în societate și economie, precum și pentru o mai bună integrare a strategiilor și politicilor publice ce vor fi dezvoltate la nivel central, regional și local.

A treia categorie de acțiuni presupune crearea și punerea în aplicare a mecanismelor de natură juridică, financiară și administrativă care să faciliteze activitățile instituțiilor publice de cultură, organizațiilor culturale de drept privat și creatorilor individuali în sensul dezvoltării unor produse și servicii culturale de calitate și al creșterii reale a gradului de acces al publicului la expresia culturală, indiferent de forma de manifestare a acesteia.

O parte dintre direcțiile de acțiune propuse vor fi puse în aplicare simultan, în special cele care privesc intervenția guvernamentală directă, astfel încât efectele pozitive dorite să se producă sistemic și unitar la nivelul întregii țări.

Implementarea strategiei va fi realizată de:

- a) Ministerul Culturii

- b) Ministerele cu atribuții în domeniile educație, cercetare și turism, afacerilor externe și Institutului Cultural Român
- c) Agențiile de Dezvoltare Regională
- d) Autoritățile administrației publice locale
- e) Instituțiile publice de cultură, așezămintele culturale și organizațiile culturale de drept privat
- f) Creatorii individuali.

## VIZIUNE

*(prezintă o evoluție dezirabilă, pe termen lung, a domeniului care face obiectul strategiei; aceasta este pusă în aplicare prin atingerea obiectivelor generale și specifice)*

### Viziune

Cultura este liantul fundamental al societății românești, principalul vector al creativității, care articulează potențialul de dezvoltare sustenabilă a comunităților și oferă cadrul de exprimare și de participare reală a tuturor cetățenilor la punerea în valoare a moștenirii culturale și a creației contemporane și la dialogul cultural european și internațional.

### Misiune

Acțiunea guvernamentală urmărește integrarea și valorificarea socială și economică a creativității indivizilor și comunităților, a sectoarelor culturale și creative pentru o societate a viitorului incluzivă, care utilizează în mod sustenabil resursele naturale și culturale.

## PRIORITĂȚILE, POLITICILE ȘI CADRUL LEGAL EXISTENTE

*(identificarea priorităților, politicilor și strategiilor guvernamentale sau europene în vigoare, precum și a legislației existente în domeniul strategiei, care influențează strategia respectivă și se regăsesc în strânsă corelație cu prioritățile generale ale Guvernului)*

În conformitate cu prevederile H.G. nr. 90/2010, cu modificările și completările ulterioare, Ministerul Culturii este organul de specialitate al administrației publice centrale, care elaborează și asigură aplicarea strategiei și politicilor în domeniul culturii.

În procesul de elaborare a strategiilor, politicilor publice și direcțiilor de dezvoltare pentru domeniile din sfera sa de competență, Ministerul Culturii este obligat să se consulte cu autoritățile publice interesate, instituțiile publice de cultură, alți operatori culturali și specialiști în domeniul culturii, cât și cu reprezentanții societății civile.

Pentru domeniul său de competență, Ministerul Culturii asigură îndeplinirea obligațiilor decurgând din calitatea României de stat membru al UE, inclusiv în ceea ce privește transpunerea și / sau crearea / remodelarea cadrului juridic de aplicare a actelor juridice ale UE, implementarea și monitorizarea aplicării acestora.

În acest context, este important de reținut că situația culturii din România prezintă câteva particularități, experimentate în timp și de alte state ale fostului bloc sovietic, datorate modului în care a fost reglementată și normată cultura în perioada regimului comunist, urmată de o sensibilă de-responsabilizare a statului consemnată după anii '90, când o parte dintre SCC au făcut pasul spre economia de piață, devenind organizații orientate

spre profit și nefiind recunoscute ca exponente ale culturii instituționalizate de drept public.

În acest fel, în ultimele decenii, percepția publică asupra domeniului culturii este una distorsionată, cultura fiind înțeleasă ca fiind formată în principal din autorități / instituții publice și din formele prin care acestea promovează diverse oferte culturale, iar organizațiile de drept privat din diferite SCC sunt percepute ca mai puțin relevante sau chiar în afara culturii. În plus, autoritățile administrației publice locale au dovedit că nu dețin întotdeauna suficiente competențe pentru gestionarea problemelor din aceste sectoare și nici nu le consideră o prioritate.

## Cadrul strategic european

Cadrul strategic european și național reprezintă punctul de pornire al Strategiei Sectoriale în Domeniul Culturii pentru perioada 2023-2030. Politicile și strategiile europene subliniază și valorifică permanent potențialul de dezvoltare economică și socială al SCC-urilor, precum și contribuția esențială a acestora la dezvoltarea durabilă a societăților.

„O nouă agendă europeană pentru cultură”<sup>1</sup> este principalul document strategic european dedicat domeniului culturii. Cele trei obiective strategice vizează:

- dimensiunea socială - valorificarea potențialului culturii și al diversității culturale pentru coeziunea și bunăstarea socială;
- dimensiunea economică - sprijinirea creativității bazate pe cultură în domeniul educației, al inovării, al creării de locuri de muncă și al creșterii;
- dimensiunea externă - consolidarea relațiilor culturale internaționale.

Din perspectivă economică, se pune accentul pe trei elemente specifice și pe legăturile dintre ele: promovarea artelor, culturii și gândirii creative în educație și formare profesională; promovarea accesului la finanțare și creșterea capacității de inovare; promovarea competențelor specifice sectoarelor culturale și creative.

Dimensiunea externă este axată pe rolul culturii la nivel internațional, atât în interiorul spațiului european, cât și în exteriorul lui, și pe importanța transmiterii valorilor culturii inter-generațional, cu privire spre viitorul comun al umanității.

Concluziile Consiliului cu privire la Planul de lucru în domeniul culturii pentru perioada 2019-2022<sup>2</sup> pun accent pe conceptul de durabilitate a patrimoniului cultural, pe coeziunea și bunăstarea socială, pe egalitatea de gen și pe relațiile culturale internaționale.

**Tema relațiilor internaționale** este detaliată în două documente, după cum urmează: Comunicarea comună către Parlamentul European și Consiliu - Către o strategie a UE pentru relațiile culturale internaționale<sup>3</sup> conține principiile directe pentru acțiunea statelor membre UE în domeniul relațiilor culturale internaționale:

- Promovarea diversității culturale și respectarea drepturilor omului;
- Încurajarea respectului reciproc și a dialogului intercultural;
- Respectarea complementarității și subsidiarității;
- Încurajarea abordării transversale a culturii;
- Promovarea culturii prin cadrele existente de cooperare.

<sup>1</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52018DC0267>

<sup>2</sup> [https://eurlex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221\(01\)&from=EN](https://eurlex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221(01)&from=EN)

<sup>3</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A52016JC0029>

Documentul european abordează strategic și subiectul diplomației culturale cu scopul de a promova o cooperare consolidată la nivelul tuturor statelor membre UE și a încuraja schimburile interculturale de studenți, cercetători și absolvenți.

Concluziile Consiliului privind o abordare strategică a UE cu privire la relațiile culturale internaționale și un cadru de acțiune din 8 aprilie 2019<sup>4</sup> accentuează nevoia unei abordări interinstituționale, trans-sectoriale și incluzive a culturii în țările non-UE și propun un cadru strategic pentru o mai bună coordonare între instituțiile europene și statele membre UE, în vederea valorificării rolului culturii în relațiile cu țările terțe.

Alte teme care au fost abordate în documentele strategice europene au în vedere generația tânără, democrația, mass-media și audiovizualul.

Prioritățile UE referitoare la tânăra generație sunt incluse în Concluziile Consiliului privind tinerele generații creative (2019/C 189/06)<sup>5</sup> și urmăresc: facilitarea participării culturale în rândul copiilor și tinerilor; accentuarea legăturilor dintre cultură și educație; încurajarea și facilitarea antreprenoriatului în SCC-uri; stimularea apariției de noi talente; promovarea competențelor digitale și a educației în domeniul mass-media.

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, intitulată “Valorificarea la maximum a potențialului inovator al UE. Un plan de acțiune privind proprietatea Intelectuală care să sprijine redresarea și reziliența UE”<sup>6</sup> conține obiective cu aplicare directă în domeniul cultural:

- valorificarea activelor de natură intelectuală ale Europei pentru a stimula redresarea și reziliența;
- o mai bună protecție a proprietății intelectuale; promovarea unei utilizări și implementări eficiente a proprietății intelectuale, în special de către IMM-uri;
- facilitarea accesului la activele protejate de proprietatea intelectuală și a partajării acestora;
- combaterea încălcărilor drepturilor de proprietate intelectuală.

Un subiect important abordat în documentele europene este mass-media. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, privind Planul de acțiune pentru democrația europeană<sup>7</sup> include mai multe obiective generale, cu aplicabilitate în anumite domenii social-politice, dar include și două obiective specifice SCC. Un obiectiv este cel prin care se propune consolidarea libertății și a pluralismului în mass-media, iar cel de-al doilea vizează combaterea dezinformării, și propune mai multe obligații și responsabilitate sporită pentru platformele online, inclusiv cele utilizate de SCC-uri și educația în domeniul mass-mediei prin dezvoltarea gândirii critice.

Concluziile Consiliului privind educația în domeniul mass-mediei într-o lume în continuă schimbare<sup>8</sup> se află la intersecția dintre domeniul culturii și domeniul educației. Obiectivele trasate evidențiază nevoia unei cooperări sistematizate, încurajează implicarea profesioniștilor din cultură și educație, inclusiv prin consolidarea competențelor acestora, promovează jurnalismul profesionist, precum și valorificarea noilor tehnologii în contextul mass-mediei digitale.

<sup>4</sup> [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XG0602\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XG0602(01)&from=EN)

<sup>5</sup> [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0605\(03\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XG0605(03)&from=EN)

<sup>6</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52020DC0760>

<sup>7</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52020DC0790>

<sup>8</sup> [https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XG0609\(04\)&rid=9](https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XG0609(04)&rid=9)

Concluziile Consiliului privind garantarea unui sistem mediatic liber și pluralist<sup>9</sup> propune o serie de obiective menite să atenueze efectele negative ale pandemiei COVID-19 asupra sectorului audiovizual, cu accent asupra modelelor de noi afaceri, dar și pe importanța și rolul publicității.

Cadrul de acțiune european pentru patrimoniul cultural<sup>10</sup> stabilește o direcție comună pentru activitățile din domeniul patrimoniului la nivel european, în special în cadrul politicilor și programelor UE. Pilonii Cadrului de acțiune sunt:

1. Patrimoniul cultural pentru o Europă favorabilă incluziunii: participare și acces pentru toți
2. Patrimoniul cultural pentru o Europă durabilă: soluții inteligente pentru un viitor coerent și durabil
3. Patrimoniul cultural pentru o Europă rezilientă: protejarea patrimoniului aflat în pericol
4. Patrimoniul cultural pentru o Europă inovatoare: mobilizarea cunoștințelor și a cercetării
5. Patrimoniul cultural pentru parteneriate mondiale mai puternice: intensificarea cooperării internaționale.

Concluziile Consiliului privind gestionarea riscurilor în domeniul patrimoniului cultural din mai 2020<sup>11</sup> subliniază importanța protejării patrimoniului cultural împotriva amenințărilor reprezentate de diferite riscuri (pericole naturale, schimbări climatice, dezastre provocate de om) și recunosc impactul crizelor, precum pandemia de COVID-19, asupra SCC.

Concluziile Consiliului privind îmbunătățirea circulației transfrontaliere a operelor audiovizuale europene, cu accent pe coproducții<sup>12</sup> propun o serie de măsuri vizând încurajarea coproducțiilor europene și sprijinirea unui ecosistem durabil pentru acestea, inclusiv în materie de instrumente de finanțare.

Sunt continuate acțiunile din cadrul Capitalelor Europene ale Culturii, dar au apărut și inițiative noi cum este Noul Bauhaus European.

## **Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă**

Document adoptat în anul 2015, Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă<sup>13</sup> reprezintă un plan de acțiune pentru prosperitate, prin care se urmărește consolidarea păcii universale și asigurarea unei libertăți mai mari. Documentul include 17 obiective de dezvoltare durabilă și 169 ținte, pornind de la Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului și având ca scop soluționarea diverselor probleme existente la nivel mondial și național. Obiectivele și țintele sunt integrate și indivizibile și asigură echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile: economică, socială și de mediu. Ele vor orienta acțiunile din următorii ani. Obiectivele de dezvoltare durabilă au un caracter global și sunt universal aplicabile, în funcție de diferitele realități, capacități și niveluri de dezvoltare naționale și cu respectarea politicilor și priorităților naționale. Fiecare guvern va decide modul în

<sup>9</sup> <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13260-2020-INIT/ro/pdf>

<sup>10</sup> <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1>

<sup>11</sup> [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52020XG0605\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52020XG0605(01))

<sup>12</sup> <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/340be8e6-8908-11e9-9369-01aa75ed71a1/language-ro/format-HTML>

<sup>13</sup> [http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2020/08/Agenda-2030\\_RO.pdf](http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2020/08/Agenda-2030_RO.pdf)

care aceste ținte globale și aspirații ar trebui să fie integrate în procesele de planificare, în politicile și strategiile naționale.

La nivel european, Rezoluția Consiliului privind dimensiunea culturală a dezvoltării durabile, adoptată în 2019<sup>14</sup>, confirmă angajamentul față de durabilitate și dedicarea pentru implementarea completă și rapidă a Agendei 2030 din partea UE.

Prin intermediul acestui document strategic, Consiliul Uniunii Europene își ia angajamentul să:

- Intensifice eforturile de promovare a dimensiunii culturale în dezvoltarea durabilă;
- Continue activitatea de integrare a politicilor și perspectivelor culturale în politicile naționale de dezvoltare durabilă;
- Revizuiască politicile culturale și cele aflate în strânsă legătură cu domeniul culturii pentru a le maximiza contribuția la durabilitate;
- Continue schimbul de informații și de bune practici, în spiritul învățării reciproce, cu privire la lecțiile învățate la nivel național;
- Se angajeze într-o guvernanță participativă, multilaterală și integrată a culturii și a dezvoltării durabile, inclusiv prin sprijinirea inițiativelor de jos în sus ale organizațiilor culturale, ale SCC-urilor și implicarea activă a cetățenilor, în special a copiilor și a tinerilor;
- Colaboreze îndeaproape cu alte instituții ale UE, precum și cu alte părți interesate pentru a debloca întregul potențial de durabilitate al culturii și, în special, cu Comisia în cadrul procesului de dezvoltare a planului de acțiune privind dimensiunea culturală a dezvoltării durabile;
- Înfiiințeze un grup de lucru pentru metoda deschisă de coordonare în ceea ce privește dimensiunea culturală a dezvoltării durabile.

În cadrul Agendei 2030, sunt descrise cele 17 obiective împreună cu sub-obiective specifice și ținte de atins în anul 2030. Nu sunt precizați indicatori de evaluare și monitorizare. Din acest punct de vedere, stabilirea unor indicatori specifici reprezintă o provocare generală și, în particular, specifică pentru Strategia Sectorială în Domeniul Culturii. Analiza obiectivelor incluse în Agenda 2030 relevă faptul că dimensiunea culturală nu este exprimată explicit în niciun obiectiv al Agendei, ci doar în sub-obiective. În mod particular, sub-obiectivul 8.9 menționează cultura în relație cu promovarea turismului durabil, iar sub-obiectivul 11.4 vizează consolidarea și protejarea patrimoniului cultural și natural al lumii.

### **Cadrul strategic național**

Noile obiective de politică UE pentru perioada 2021-2027 au fost conturate, la nivelul României, de Ministerul Fondurilor Europene.

În cadrul următorului buget pe termen lung al UE pentru perioada de programare 2021-2027, Comisia Europeană a propus modernizarea politicii de coeziune, principala politică de investiții, fiind prevăzute cinci priorități de investiții:

- O Europă mai inteligentă, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijin pentru întreprinderile mici și mijlocii;
- O Europă mai ecologică și fără emisii de gaze cu efect de seră, care pune în aplicare Acordul de la Paris și investește în tranziția în domeniul energiei, energiile regenerabile și lupta împotriva schimbărilor climatice;
- O Europă mai conectată, cu rețele strategice de transport și rețele digitale;
- O Europă mai socială, care să ofere pilonul european al drepturilor sociale și să sprijine

<sup>14</sup> <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13956-2019-INIT/ro/pdf>



calitatea ocupării forței de muncă, educație, competențe, incluziune socială și acces egal la asistență medicală;

- O Europă mai aproape de cetățeni, prin sprijinirea strategiilor locale de dezvoltare și a dezvoltării urbane durabile în UE.

Conform cerinței armonizării documentelor strategice naționale cu cele europene, acestea se vor reflecta în toate strategiile naționale ce vor fi adoptate în perioada 2021-2027, inclusiv în prezentul document programatic.

Strategia generală de descentralizare (HG nr. 229/2017)<sup>15</sup> își propune:

- implicarea mai activă a tuturor factorilor de interes de la nivel local în dezvoltarea durabilă a comunităților locale;
  - atragerea de fonduri europene nerambursabile de către autoritățile administrației publice locale, ca urmare a competențelor transferate în cadrul procesului de descentralizare;
  - promovarea mai activă a unor instrumente existente sau potențiale de dezvoltare locală.
- Strategia din 2017 vizează transferul la nivelul județelor al competențelor privind implementarea politicilor naționale și reglementărilor în domeniul culturii. Aceste măsuri necesită și ajustări ale cadrului normativ pentru a reglementa competențele autorităților locale și capacitatea lor de a lua decizii în diversele domenii de acțiune culturale, atât pentru a evita o implementare care să producă efecte negative la nivelul comunităților, cât și pentru respectarea directivelor europene privind protejarea patrimoniului construit.

**Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR)**<sup>16</sup> are ca obiective pentru domeniul de intervenție turism - cultură: creșterea coeziunii sociale, economice și teritoriale și crearea de noi locuri de muncă în special în mediul rural prin: promovarea transformării socio-economice durabile în zonele rurale și defavorizate prin dezvoltarea unei rețele de Organizații Regionale de Management al Destinațiilor și sprijinirea investițiilor locale în turism; reducerea decalajului de acces la cultură între zonele rurale și cele urbane mari; crearea unei rețele de rute Eurovelo în scopul sprijinirii mobilității durabile.

Prima Reformă a PNRR este legată de operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației și include două investiții majore: promovarea celor 12 rute turistice/culturale și modernizarea/crearea de muzee și memoriale.

Reforma a treia din cadrul secțiunii turism - cultură a PNRR vizează reformarea sistemului de finanțare a sectorului cultural prin crearea unui cadru juridic și administrativ mai stabil, predictibil și sustenabil pe termen lung pentru sectorul cultural non-public (privat/independent) și pentru lucrătorii culturali, crearea de instrumente de colectare de date care să permită, pe viitor, politici publice bazate pe aceste date și demararea unui proces care să contribuie la dezvoltarea socio-educatională și culturală a ruralului și urbanului mic, prin reducerea decalajelor față de urbanul mare. În cadrul acestei reforme investițiile sunt:

- Creșterea accesului la cultură în zonele defavorizate din punct de vedere cultural prin crearea unor programe pilot de finanțare în parteneriat cu autoritățile locale pentru a sprijini programele culturale, anuale sau multianuale; un program-pilot pentru finanțarea proiectelor de educație culturală, ai căror beneficiari sunt unități de învățământ din zonele rurale și din orașele mici.
- Dezvoltarea unui sistem digital pentru procesele de finanțare a culturii.
- Accelerarea digitalizării producției și distribuției de filme prin crearea unui program pilot, sub forma unei scheme de minimis, pentru dezvoltarea conținutului

<sup>15</sup> <https://legislatie.just.ro/Public/DetailiiDocumentAfis/188405>

<sup>16</sup> <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

și creșterea capacității de afaceri (producție și distribuție) a producătorilor și distribuitorilor de film, combinând, pentru prima dată, finanțarea proiectelor și finanțarea entității (companiei).

**Strategia de dezvoltare teritorială a României - România policentrică 2035**<sup>17</sup> include patru piloni de acțiune: accesibilitate și mobilitate; zone funcționale urbane; resurse naturale și culturale; cooperare teritorială.

În cadrul strategiei este stabilit un set de criterii pentru prioritizarea investițiilor în infrastructură culturală. Criteriile de alocare a investițiilor în infrastructura culturală se declină la nivel județean și la nivel de localitate:

- Criterii de prioritizare a infrastructurii la nivel județean: număr de muzee; număr de turiști; număr de locuri de muncă în instituții sau firme private din domeniul artei; număr de biblioteci publice; valoarea indicelui de dezvoltare umană locală; valoarea indicelui de sustenabilitate financiară a bugetului local.
- Criterii de prioritizare la nivel de localitate: numărul mediu de turiști; număr mediu de vizitatori în muzee; număr mediu de spectacole organizate; număr mediu de cititori activi în bibliotecile publice; valoarea indicelui de dezvoltare umană locală; valoarea indicelui de sustenabilitate financiară.

### **Strategii din domeniul turismului**

Cele trei strategii din domeniul turismului: Strategia de dezvoltare turistică a României 2019-2030<sup>18</sup>, Strategia de dezvoltare a zonei Dunării<sup>19</sup> și Strategia pentru Munții Carpați<sup>20</sup> vizează valorificarea patrimoniului cultural din perspectiva dezvoltării turismului și a comunităților locale.

Intersecția cu domeniul culturii și cu SCC este menționată ca intenție, dar nu are ținte concrete sau direcții de acțiune, motiv pentru care este necesar ca prezentul document strategic să integreze turismul cultural ca element cheie în promovarea și valorificarea patrimoniului cultural național atât pe plan intern, cât și internațional.

### **Strategii din domeniul educației**

Documentul strategic România Educată 2018-2030<sup>21</sup> prezintă principalele obiective pe care sistemul educațional ar trebui să le atingă în următoarea perioadă. Astfel, obiectivele sistemului de educație timpurie 2018-2030 ar putea include elemente culturale care să contribuie la dezvoltarea unui cadru de asigurare a calității educației timpurii, implicarea specialiștilor din domeniul culturii la actualizarea standardelor de pregătire și profesionale pentru personalul specific acestui nivel educațional și sprijin pentru revizuirea curriculumului. În ceea ce privește sistemul de învățământ de bază (primar și secundar inferior), sistemul cultural se intersectează, în principal, cu obiectivele care urmăresc acordarea de sprijin pentru implementarea unui nou curriculum centrat pe competențe (în special cele de lectură, competențe vizuale și artistice) și încurajarea inovării, a creativității și a inițiativei antreprenoriale în rândul elevilor. Obiectivele sistemului de învățământ secundar superior pun accentul pe îmbunătățirea permanentă a curriculumului, creșterea numărului de opționale și adaptarea ofertei educaționale la nevoile societății și ale economiei. Obiectivele sistemului de învățământ terțiar pentru perioada 2018-2030 se aplică integral facultăților vocaționale care pregătesc viitorii specialiști din toate SCC-urile.

<sup>17</sup> [https://www.fonduri-structurale.ro/Document\\_Files/Stiri/00017493/7hctm\\_Anexe.pdf](https://www.fonduri-structurale.ro/Document_Files/Stiri/00017493/7hctm_Anexe.pdf)

<sup>18</sup> <http://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2020/09/Strategia-de-Dezvoltare-Turistic%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-volum-2-Strategia-%C8%99i-Planul-de-Ac%C8%99Biune.pdf>

<sup>19</sup> <https://www.mdipa.ro/pages/strategieintegrata>

<sup>20</sup> <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019IR3425&from=EN>

<sup>21</sup> <http://www.romaniaeducata.eu/wp-content/uploads/2018/11/Romania-Educata-Viziune.pdf>

În acord cu direcțiile europene, cooperarea dintre sistemul educației și cel al culturii este imperativă pentru coroborarea pregătirii tinerilor absolvenți pentru noile profesii emergente în cultură - profesii legate de managementul și marketingului cultural, profesii pentru prezervarea, conservarea și promovarea patrimoniului, profesii pentru intermedierea consumului de artă, antreprenariat artistic și critică creativă pentru creșterea calității actului artistic.

Strategia Națională de Dezvoltare a Formării Profesionale Inițiale în Sistem Dual din România pentru Perioada 2020-2025<sup>22</sup> include obiective generale și specifice care se aplică inclusiv în SCC, în special din perspectiva obiectivului 4.1 care vizează parteneriatele și proiectele strategice naționale și internaționale, cu accent pe absorbția de fonduri externe și a schimburilor de bune practici.

### **Strategii din domeniul cercetării**

În propunerea de Document Cadru privind Strategia Națională de Cercetare, Inovare și Specializare inteligentă 2021-2027<sup>23</sup> se pune accentul pe dezvoltarea sistemului de cercetare și susținerea ecosistemelor de inovare asociate specializărilor inteligente prin dezvoltarea de centre de competențe tehnologice inclusiv pentru sectoarele creative, așa cum se menționează în Agenda strategică de cercetare.

### **Strategii din domeniul digitalizării**

În politica publică privind domeniul e-guvernării<sup>24</sup> sunt propuse o serie de obiective, dintre acestea având un impact direct asupra domeniului culturii fiind:

Obiectivul specific 2 (OS2): Întărirea capacității instituțiilor și autorităților publice de a funcționa în mediu digital avansat și de a furniza servicii publice electronice mature până la finalul anului 2030.

Obiectivul specific 3 (OS3): Consolidarea competențelor digitale generale ale angajaților administrației publice și creșterea nivelurilor de motivare și specializare a personalului IT din cadrul acesteia, continuu, după caz, până la finalul anului 2030.

### **Strategii din alte domenii**

**Strategia Națională de Apărare a Țării (SNAT)**<sup>25</sup> enumeră printre principiile sale protejarea identității, a valorilor și resurselor naționale. SNAT promovează managementul judicios al avuției naționale, care are în vedere totalitatea valorilor materiale și spirituale ale României, între care și patrimoniul cultural, care trebuie utilizate, sau după caz, puse în valoare, în folosul națiunii și al cetățenilor țării noastre.

Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2027<sup>26</sup> include un obiectiv specific referitor la creșterea accesului persoanelor cu dizabilități la activități culturale. Sunt promovate recunoașterea și susținerea identității culturale și lingvistice specifice, inclusiv a limbajului mimico-gestual și culturii persoanelor cu deficiențe de auz.

**Strategia națională pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură aferentă perioadei 2021-2023**<sup>27</sup> include două obiective specifice cu aplicare în domeniul culturii: „creșterea rezilienței instituțiilor de cultură în fața amenințărilor antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură” și „sprijinirea manifestărilor culturale - religioase ale FCER - Cultul Mozaic

<sup>22</sup> [http://anfpisdr.gov.ro/w/wpcontent/uploads/2020/01/StrategieDUAL\\_ANFPISDR\\_07.01.2020-2.pdf](http://anfpisdr.gov.ro/w/wpcontent/uploads/2020/01/StrategieDUAL_ANFPISDR_07.01.2020-2.pdf)

<sup>23</sup> [https://www.research.gov.ro/uploads/sistemul-de-cercetare/legislatie-organizare-si-functionare/proiecte-de-acte-normative/2021/anexa-1\\_sncisi.pdf](https://www.research.gov.ro/uploads/sistemul-de-cercetare/legislatie-organizare-si-functionare/proiecte-de-acte-normative/2021/anexa-1_sncisi.pdf)

<sup>24</sup> <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2022/12/Propunere-de-politica-publica-in-domeniul-e-guvernarii.pdf>

<sup>25</sup> [https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente/Strategia\\_Nationala\\_de\\_Aparare\\_a\\_Tarii\\_2020\\_2024.pdf](https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_2020_2024.pdf)

<sup>26</sup> [http://sgglegis.gov.ro/legislativ/docs/2021/04/wfqgkt8\\_6ncsv3ymp0rj.pdf](http://sgglegis.gov.ro/legislativ/docs/2021/04/wfqgkt8_6ncsv3ymp0rj.pdf)

<sup>27</sup> <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2021/05/ANEXA-1-4.pdf>

care promovează dialogul interreligios, evidențiază contribuția comunităților evreiești în societatea românească, pun în valoare patrimoniul cultural - religios.”

### **Priorități**

Analiza principalelor documente strategice europene și naționale trasează o serie de priorități pentru Strategia Sectorială în Domeniul Culturii 2023 - 2030:

- I. Armonizarea Strategiei Sectoriale în Domeniul Culturii 2023-2030 cu strategiile în domeniul culturii de la nivel european, cu accent pe:
  1. Valorificarea potențialului culturii și al diversității culturale pentru coeziunea și bunăstarea socială;
  2. Facilitarea și creșterea accesului tuturor categoriilor de public la expresiile culturale, indiferent de forma de manifestare a acestora;
  3. Sprijinirea creativității bazate pe cultură în domeniul educației, al inovării, al creării de locuri de muncă și al creșterii economice;
  4. Consolidarea relațiilor culturale internaționale, inclusiv prin facilitarea mobilității bunurilor culturale și a profesioniștilor din domeniul culturii.
- II. Consolidarea legăturilor dintre cultură și educație, afacerile sociale, politica urbană, cercetare și inovare prin:
  1. Recunoașterea și promovarea educației și intervenției culturale;
  2. Accelerarea digitalizării în sensul producției digitale, dezvoltării de produse culturale digitale, dar și al oportunităților de promovare oferite de mediul digital;
  3. Valorificarea potențialului turismului cultural;
  4. Stimularea antreprenoriatului în domeniul cultural.
- III. Consolidarea capacității instituționale din domeniul cultural prin:
  1. Responsabilizarea autorităților locale în raport cu patrimoniul cultural și cu administrarea instituțiilor publice pe care le au în subordine precum și pentru diversificarea ofertei culturale locale;
  2. Trecerea la un model durabil de organizare și desfășurare al activităților culturale, care să pună accent pe noile tehnologii, inclusiv în ceea ce privește eficiența energetică a construcțiilor și activităților operatorilor culturali

### **Cadrul juridic existent**

La nivel național, Constituția încorporează recunoașterea dreptului la cultură și a diversității culturale. Pe de altă parte, cadrul legislativ și de reglementare național se referă, în special, la instituțiile publice din diferite domenii ale culturii, fără a reglementa, cu adevărat, domeniile respective (patrimoniul cultural - muzee, biblioteci, arhitectură, așezăminte culturale, artele spectacolului). În același timp, se remarcă faptul că unele domenii ale culturii au reglementări parțiale, care se regăsesc în acte normative care privesc alte domenii (de exemplu, publicitatea, care are reglementări din domeniile protecția consumatorului, concurența neloială, administrația publică, finanțate publice sau urbanism). Mai multe detalii pot fi găsite în Analiza funcțională a ecosistemului cultural din România, disponibilă la adresa [https://www.umpcultura.ro/ssdc\\_doc\\_1438\\_rezultate\\_pg\\_0.htm](https://www.umpcultura.ro/ssdc_doc_1438_rezultate_pg_0.htm).

Potrivit Raportului de cercetare întocmit în cadrul proiectului UNESCO Indicatorii Cultură pentru Dezvoltare (CDIS)<sup>28</sup>, implementat în România de către Ministerul Culturii în parteneriat cu Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală (INCF), după

<sup>28</sup><https://www.culturadata.ro/indicatorii-unesco-cdis-cultura-pentru-dezvoltare-romania-raportul-analitic-si-tehnic/>

metodologia UNESCO, există legi sectoriale pentru un număr mare de sectoare culturale și creative, reunite în cadrul modelului de tip ecosistem propus de ESSnet Culture, amintind aici:

- Patrimoniul (material și imaterial);
- Cărțile și publicațiile;
- Cinematografia;
- Televiziunea și radioul;
- Muzica, artele vizuale și artele spectacolului.

## **ANALIZA CONTEXTULUI ȘI DEFINIREA PROBLEMELOR**

*(analiza contextului și definirea problemelor - analiză a situației actuale și identificarea problemelor actuale care justifică necesitatea elaborării strategiei)*

Analiza funcțională a sectorului cultural, menționată anterior, realizată pe tipuri de resurse (resurse umane, infrastructură și echipamente culturale, finanțare și consum cultural), a evidențiat o serie de probleme ale domeniului prezentate în continuare, inclusiv în ceea ce privește cadrul strategic european și cadrul normativ.

Principalele implicații și probleme identificate în raport cu cadrul strategic european și național, relevante pentru prezentul document programatic sunt:

- În România, domeniul culturii nu beneficiază de documente programatice și politici publice proprii, în acord cu cadrul strategic european.
- Avansul semnificativ al politicilor de nivel european în direcția dezvoltării anumitor SCC, subliniază necesitatea unei sincronizări strategice a României cu acestea.
- Necesitatea reducerii decalajelor dintre abordările europene și cele naționale în ce privește potențialul culturii de a contribui la dezvoltarea economică și socială, în sinergie cu alte sectoare economico-sociale.
- Potențialul educației culturale este insuficient exploatat în politicile și practicile educaționale curente.
- Resursele din domeniul cultural sunt administrate deficitar.

Principalele cauze, identificate prin Analiza Funcțională, care stau la baza problemelor enumerate sunt:

- Existența unor disfuncționalități în colaborarea interministerială.
- O integrare deficitară, pe orizontală și verticală și între nivelul central și cel local, a deciziilor strategice.
- Utilizarea deficitară a competențelor și expertizei din domeniile politici, strategii și management cultural.

### **Resurse umane în sectorul cultural**

Sintetic, problemele la nivelul resurselor umane în cultură pot fi structurate astfel:

- Lipsa unei strategii unitare și coerente și/sau a politicilor pentru managementul și dezvoltarea resurselor umane.
- Resursă umană insuficientă pentru realizarea obiectivelor generale și specifice atribuite prin actele constitutive ale instituțiilor / autorităților publice de cultură și exercitarea sarcinilor impuse de legislația națională și comunitară în vigoare, aplicabilă domeniului public.
- Oportunități reduse de exprimare a potențialului creativ pentru tinerii artiști sau specialiști din domeniile culturale.

- Pregătirea profesională continuă a personalului contractual încadrat la nivelul instituțiilor publice de cultură este dezzechilibrată.
- La nivel legislativ există o incongruență în ceea ce privește salarizarea personalului din domeniul culturii față de cel din alte domenii, precum și o serie de piedici în ceea ce privește mobilitatea resursei umane, în contextul unui sistem de evaluare și recompensare a performanțelor profesionale este neadaptat specificului domeniului. Nu în cele din urmă, se constată incongruențe în ceea ce privește recunoașterea competențelor profesionale dobândite pe cale non-formală sau informală. De asemenea, viteza de adaptare a educației formale la cerințele pieței muncii este redusă.

### **Finanțarea sectorului cultural**

În ceea ce privește finanțarea sectorului cultural, tendința generală în ultimele două decenii a fost de creștere a valorii cheltuielilor făcute de autoritățile publice centrale și locale în domeniul culturii, deși acestea se află încă sub media europeană.

Pe de altă parte, se păstrează diferențe foarte mari între mediul urban și rural în finanțarea inițiativelor culturale, care se reflectă în accentuarea decalajelor de acces al populației rurale la oferta culturală.

Principalele probleme la nivelul finanțării sectorului cultural sunt:

- Finanțarea sectorului cultural nu este privită în politica publică ca o investiție pe termen lung, care poate susține dezvoltarea economică prin valorificarea capitalului cultural și creativ, crearea de noi locuri de muncă și noi domenii de specializare.
- Absența unei viziuni normative și a practicilor instituționale în favoarea simplificării și predictibilității finanțării.
- Alocarea bugetară pentru Ministerul Culturii este insuficientă pentru îndeplinirea obligațiilor specifice autorității publice centrale.
- Utilizarea de către autoritățile publice locale, în mod eronat, a cadrului normativ general pentru finanțările nerambursabile (Legea 350/2005) în detrimentul legii speciale pentru domeniul cultural (O.G. 51/1998).
- Legislația privind tratamentul fiscal al sponsorizării și mecenatului este insuficient corelat cu dinamica vieții social-economice.
- Parteneriatul public-privat este aproape inexistent în domeniul cultural. Acesta ar putea să contribuie substanțial la creșterea finanțării, în special în domeniul investițiilor.

### **Infrastructură și echipamente culturale**

Principalele probleme identificate în analiza funcțională a sectorului cultural, la nivelul infrastructurii și echipamentelor culturale, sunt:

1. Elementele de infrastructură culturală de bază lipsesc în special la nivelul unor localități rurale și din mediul mic urban:
  - O corelație redusă între disponibilitatea ofertei culturale cu distribuția geografică a populației.
  - O pondere importantă a elementelor de infrastructură culturală fixă și mobilă este învechită și inadecvată.
2. Statutul juridic al instituțiilor publice de cultură se schimbă frecvent:
  - Statutul juridic al instituțiilor publice de cultură afectat de pierderea personalității juridice și asimilarea instituțiilor în structura autorităților publice locale. Fenomenul are două consecințe: anulează statutul profesional al angajaților culturali și mutilează structura organizatorică specifică. De cele mai multe ori, aceste preluări/comasări de instituții se fac fără avizul Ministerului Culturii, emis

- în condițiile legii.
- Procesul de comasare și / sau reorganizare conduce, de asemenea, la schimbarea statutului juridic al instituțiilor publice de cultură.

## Consum cultural

Având în vedere nivelul de consum cultural sub media europeană, atât pentru practicile de consum cultural în spațiul public, cât și pentru cele din spațiul non-public și existența clivajelor pe criterii socio-demografice, au fost identificate o serie de bariere de acces și consum cultural, cauzate de mai mulți factori:

- Nivelul general de trai mai scăzut al unor categorii de populație, raportat la veniturile generale ale populației comparativ cu media europeană, determină o capacitate mai redusă decât media europeană de a cumpăra bunuri culturale sau de a realiza diferite practici culturale și implicit creează bariere de acces în raport cu consumul cultural.
- Accesul la infrastructură culturală este limitat, echipamentele culturale și dotările din instituțiile publice de cultură sau din spațiile destinate consumului cultural sunt insuficiente, mai accentuat în mediul rural.
- O altă barieră importantă de consum cultural se referă la adâncirea decalajelor sociale în raport cu procesele mai rapide de dezvoltare a mediilor virtuale/ digitale. Utilizarea tehnologiei și alfabetizarea digitală pot reprezenta bariere de consum cultural pentru anumite categorii sociale sau pentru zone care nu au acces la infrastructură de internet.
- Deși nu reprezintă, în sine, o barieră pentru consumul cultural, trebuie evidențiată și importanța diversificării puternice a alternativelor de petrecere a timpului liber pentru oameni și concurența adusă de formele nonculturale de petrecere a timpului liber, care au modificat agenda de consum și de practici de timp liber a tinerilor și a adulților activi.
- Un impediment pentru consumul cultural este legat și de lipsa de promovare și comunicare a ofertei culturale, în special în contextul diversificării puternice a alternativelor de petrecere a timpului liber.

## Cadrul normativ

Analiza funcțională a semnalat următoarele probleme la nivelul cadrului normativ în domeniul culturii:

- O integrare insuficientă a domeniului culturii în viața social-economică a României, menită să remedieze disfuncțiile de ordin legislativ, administrativ, financiar, ori de formare profesională în domeniu și să sublinieze importanța culturii la toate nivelurile de guvernanță.
- O coordonare redusă între autoritatea publică centrală și autoritățile publice locale.
- Cultura nu este încă percepută drept un potențial furnizor de avantaje economice, ca efect al integrării coerente și structurate a forței de muncă și a infrastructurii deținute de exponenții SCC.
- Lipsa unei protecții fiscale și sociale care să țină seama de specificul profesiilor din domeniul cultural.
- O utilizare puțin transparentă a sumelor încasate din colectarea timbrului teatral, muzical sau folcloric în baza Legii nr. 35/1994 privind timbrul literar,

cinematografic, teatral, muzical, folcloric și al artelor plastice, cu modificările și completările ulterioare.

- Afectarea veniturilor nete obținute din activitățile culturale prin intermediul unor mecanisme fiscale asimilabile suprataxării: impozitul pe spectacole, timbrul monumentelor istorice, taxa pentru Crucea Roșie, timbrele prevăzute de Legea nr. 35/1994.

## **OBIECTIVELE GENERALE ȘI SPECIFICE**

*(obiectivele generale și specifice - obiectivele strategiei prin care sunt soluționate problemele identificate. Obiectivele reprezintă țintele pe care Guvernul se angajează să le realizeze prin inițierea de măsuri într-un anumit domeniu de politică publică)*

### **OG 1 Facilitarea și creșterea accesului tuturor categoriilor de public la expresia culturală, indiferent de formele de manifestare ale acesteia**

OS 1.1 Dobândirea competențelor de înțelegere și apreciere a diversității formelor de expresie culturală folosind instrumente de instruire și educație pentru public și specialiști, exprimată prin existența sistemelor și mecanismelor necesare instruirii și educației pe parcursul întregii vieți, până la finalul primilor doi din intervalul de programare

OS 1.2 Conectarea persoanelor și comunităților folosind punți de comunicare și interacțiune, cu aprecierea diferențelor, a diversității și a incluziunii sociale, în contexte de intervenție culturală

OS 1.3 Crearea de condiții eficace și concrete din punct de vedere fizic și financiar astfel încât fiecare persoană și comunitate să aibă acces la cultură fără discriminare, atât în mediul urban cât și în cel rural.

OS 1.4 Realizarea unei comunicări și promovări adecvate, coerente și accesibile publicului larg

### **OG 2 Sprijinirea tranziției infrastructurii culturale și a mijloacelor de producție și distribuție către un model sustenabil și integrarea noilor tehnologii**

OS 2.1 Eficientizarea utilizării resurselor energetice necesare spațiilor culturale publice sau private, și extinderea de tehnologii digitale și emergente

OS 2.2 Tranziția practicilor și reglementărilor de reabilitare/restaurare a monumentelor istorice către modele sustenabile climatic

OS 2.3 Tranziția către dotări și echipamente sustenabile a organizațiilor din domeniul cultural, inclusiv pentru facilitarea mobilității expresiilor culturale

### **OG 3 Dezvoltarea resursei umane și îmbunătățirea condițiilor de creație și activitate a lucrătorilor din sectorul cultural**

OS 3.1 Crearea instrumentelor juridice, financiare și administrative pentru activitatea lucrătorilor culturali, atât din sectorul public, cât și din cel privat

OS 3.2 Susținerea dezvoltării profesionale a lucrătorilor culturali

OS 3.3 Susținerea dezvoltării inițiativelor operatorilor culturali de drept privat și a



capacității organizaționale a acestora

OS 3.4 Susținerea transformării și dezvoltării coerente și integrate, la nivel național, a instituțiilor publice de cultură, inclusiv a așezămintelor culturale

**OG 4 Diplomatie culturală și participarea activă a României la piața internațională a bunurilor și serviciilor culturale, în condițiile unei promovări coerente a patrimoniului și creației contemporane din România**

OS 4.1 Întărirea diplomației culturale și promovarea diversității culturii din România pe piețele culturale internaționale

OS 4.2 Promovarea dialogului intercultural drept cale de cunoaștere reciprocă a culturilor din spațiul european și mondial

OS 4.3 Susținerea industriilor culturale și creative ca factor esențial în exportul și internaționalizarea produselor culturale din România

OS 4.4 Promovarea patrimoniului și experiențelor culturale ca destinații turistice ale României.

## PROGRAME

*(direcțiile de acțiune care vor sprijini atingerea obiectivelor și implementarea strategiei, asigurând concordanță cu programele incluse în PSI)*

P 1.1.1 Încheierea unui protocol de colaborare/ politică publică comună/ între Ministerul Culturii și Ministerul Educației pentru o nouă abordare curriculară, care să susțină dezvoltarea creativității și a spiritului inovator prin intermediul practicilor artistice și a competențelor digitale

P 1.1.2 Încheierea de protocoale de colaborare cu autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniile turism, cercetare și dezvoltare teritorială, astfel încât inițiativele legislative, strategiile și politicile publice cu impact asupra domeniului culturii să fie integrate intersectorial

P 1.1.3 Încheierea de protocoale de colaborare cu agențiile pentru dezvoltare regională și autoritățile administrației publice locale

P 1.1.4. Integrarea în "programul minimal" sau, după caz, în obligațiile minimale ale instituțiilor publice de cultură a programelor de "audience-building" - educație culturală interactivă, adaptată categoriilor de vârstă și susținută de noile tehnologii și mijloace de comunicare

P 1.1.5. Dezvoltarea de linii de finanțare nerambursabilă a autorităților finanțatoare (definite cf. O.G. 51/1998) destinate unor programe de educație culturală sustenabile și continue/multianuale derulate de operatorii culturali de drept public și privat, respectiv pentru programe de intervenție culturală sustenabile și continue/multianuale derulate de operatori culturali în zonele defavorizate, și/sau în care oferta culturală instituțională este minimă sau insuficientă

P 1.2.1 Încheierea de protocoale cu și între autoritățile administrației publice locale pentru identificarea și actualizarea priorităților de intervenție și optimizarea alocării resurselor în beneficiul comunităților și grupurilor vulnerabile

P 1.2.2 Stabilirea criteriilor pentru definirea comunităților și grupurilor vulnerabile, în

vederea prioritizării intervențiilor culturale

P 1.2.3 Implementarea intervențiilor culturale prioritare, pentru comunitățile și grupurile vulnerabile, în vederea satisfacerii durabile a nevoilor acestora

P 1.3.1 Îmbunătățirea cadrului normativ privind indicatorii pentru dezvoltarea prin cultură, conform metodologiei UNESCO<sup>29</sup>

P 1.3.2 Adaptarea programelor de finanțare și de sprijin existente pentru trecerea de la sprijin financiar de tip voucher cu utilizare individuală, la sprijinirea comunităților

P 1.3.3 Implementarea de programe de sprijin financiar și non-financiar pentru crearea de infrastructură fixă și mobilă sau îmbunătățirea acestora în comunitățile și pentru grupurile vulnerabile

P 1.4.1 Realizarea unui parteneriat între autoritățile publice centrale privind informarea publică despre acțiunile culturale

P 1.4.2 Introducerea auto-reglementării și co-reglementării comunicării publice, în toate mediile de comunicare, a informațiilor despre acțiunile culturale

P 2.1.1. Crearea unei proceduri/politici publice de evaluare, autoevaluare și auditare inițială și periodică a consumului termic și energetic pentru instituții și așezăminte culturale, cu identificarea surselor energo termice și a soluțiilor de substituție ecologică a acestora.

P 2.1.2. Adoptarea de standarde tehnice de eficiență energo termică și sustenabilitate funcțională pentru construcția de infrastructură culturală nouă, pentru adaptarea unor imobile existente convertite în spații cu destinație culturală și pentru autorizarea activității culturale.

P 2.1.3. Dezvoltarea de programe de finanțare (scheme de ajutor de stat/de minimis) pentru auditarea consumului energotermic al spațiilor culturale private și eficientizarea lui, în funcție de regimul utilizării respectivelor spații și tipul acestora (închiriere sau proprietate, publică sau privată; spații performative, expoziționale, educative etc.).

*Notă: Implică definirea juridică, prin intervenții legislative specifice, a spațiilor culturale private, pro-profit și non-profit.*

P 2.1.4. Implementarea unui program multianual de eficientizare energotermică a instituțiilor și așezămintelor culturale, în regim de co-finanțare, în sistem „primul venit, primul servit”, inclusiv pentru lucrări de renovare, de instalare de surse regenerabile (pompe de căldură, panouri fotovoltaice etc.) sau înlocuire de echipamente (iluminat scenic, climatizare pentru conservarea patrimoniului cultural mobil etc.).

P 2.1.5 Crearea și implementarea unor programe de finanțare pentru achiziția de echipamente și dotări specifice tehnologiilor digitale și emergente

P 2.2.1. Re-evaluarea standardelor tehnice actuale și adaptarea lor în scopul utilizării optime a materialelor naturale și a soluțiilor eficiente termoenergetic.

P 2.2.2. Adaptarea programelor de finanțare a reabilitării/restaurării monumentelor istorice pentru susținerea prioritară a soluțiilor verzi (punctaj/finanțare suplimentar(ă) acordat(ă) raportat la procentul de eficientizare energotermică, utilizare de materiale naturale, alimentare din surse regenerabile).

P 2.2.3. Crearea de instrumente fiscal-financiare (facilități fiscale și eligibilitate pentru programele naționale de finanțare existente/alte programe de finanțare) destinate proprietarilor de imobile monument istoric persoane fizice sau juridice de drept privat, pentru reabilitarea/restaurarea monumentelor conducând la eficientizarea termoenergetică cu minim 30% (medium renovation) a acestora.

---

<sup>29</sup> [https://en.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/cdis\\_methodology\\_manual\\_0\\_0.pdf](https://en.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/cdis_methodology_manual_0_0.pdf)

P 2.3.1. Evaluarea/auditarea gradului de digitalizare a proceselor/procedurilor funcționale/interne și a digitalizării activității de specialitate la nivelul sectorului public, pe baza unor proceduri adaptate la specificul fiecărui tip de instituție (inventare electronice și digitalizare a colecțiilor, pentru biblioteci și arhive; tururi virtuale, digitalizarea patrimoniului, pentru muzee etc.).

P 2.3.2. Crearea unui program multianual de finanțare, în sistemul „primul venit, primul servit”, destinat instituțiilor publice, așezămintelor culturale și operatorilor culturali privați, pentru creșterea capacităților digitale și de noi tehnologii, respectând principiul DNSH (*Do Not Significantly Harm*), în producția și distribuția culturală (formare de personal, achiziție de echipamente, dezvoltare de instrumente de distribuție digitală etc.).

P 2.3.3. Dezvoltarea unui sistem național digital de ticketing pentru evenimentele culturale, cu înrolarea tuturor furnizorilor de servicii culturale, publici și privați, care să permită colectarea de date statistice privind numărul, valoarea, distribuția teritorială și temporală a biletelor vândute/distribuite, accesibile agregat operatorilor culturali, în scopul propunerii de politici publice bazate pe date și calibrării eficiente a ofertei culturale.

P 2.3.4 Crearea și implementarea unor programe de finanțare pentru achiziția de echipamente și dotări necesare organizării de activități culturale sau itinerării patrimoniului cultural și creației culturale contemporane în comunitățile și către grupurile sociale dezavantajate

P 3.1.1. Adoptarea și promovarea legislației privind statutul lucrătorului cultural profesionist, centrată pe asigurarea unei forme juridice unitare de desfășurare a activității și pe accesul la protecție socială, în regim contributiv.

P 3.1.2. Elaborarea și implementare de criterii de evaluare a personalului artistic/tehnic de specialitate din instituțiile și așezămintele culturale în funcție de specificul direct al activității, care să servească drept fundament pentru evoluția salarială.

P 3.1.3 Reglementarea colaborării dintre universitățile cu profil artistic și instituțiile culturale pentru susținerea artiștilor emergenți, prin introducerea a co-producțiilor între universități și instituții publice (inclusiv pentru expoziții) și finanțarea, prin bugetul Min. Educației, a participării studenților și masteranzilor în activitatea instituțiilor publice, conform unei proceduri specifice.

P 3.1.4 Reglementarea stagiilor de internship în cadrul instituțiilor publice de cultură, organizațiilor de drept privat din domeniul cultural și așezămintelor culturale.

P 3.2.1. Implementarea unui program continuu de mobilitate pentru lucrători culturali, finanțat dintr-un fond alimentat de la buget/din surse extrabugetare, accesibil de către aceleași beneficiar într-o valoare maximă cumulată de 50.000 lei în 2 ani fiscali care să acopere:

a) cheltuielile pentru participarea la conferințe, ateliere, expoziții, schimburi de experiență, tabere și rezidențe de creație precum și altele asemenea;

b) cheltuielile pentru dezvoltarea competențelor digitale, pentru diversificarea formelor de expresie artistică și de comunicare a rezultatelor muncii lor creative

P 3.2.2. Dezvoltarea de programe de formare profesională, formală și/sau informală, și/sau de conversie profesională pentru dobândirea de competențe specifice noilor tehnologii (artă media/digitală, creare de conținut cultural digital, marketing digital etc.).

P 3.2.3. Demararea unei scheme de finanțare prin care maxim 1% (dar nu mai mult de 300.000 euro, plafonat în funcție de valoarea lucrării) din devizul oricărei construcții al

oricărei lucrări de reabilitare de imobil în proprietate publică (spital, școală, grădiniță, centru social etc.) altele decât monumentele istorice, să poată fi alocat pentru comisionarea de lucrări de artă, inclusiv artă murală și monumente de for public, sau de programe culturale cu durata de minim 6 luni.

P 3.3.1 Modificarea sau crearea cadrului normativ referitor la finanțarea formării profesionale, formale și non-formale, prioritar pentru competențele din domeniile management, dezvoltarea strategică și organizațională, schimbare, marketing

P 3.3.2 Susținerea prioritară, prin mijloace financiare și non-financiare, a inițiativelor inovatoare durabile

P 3.4.1 Actualizarea indicatorilor statistici pentru domeniul cultură din perspectiva capacității tehnice, umane, financiare și operaționale

P 3.4.2 Elaborarea de programe prioritare integrate, la nivel regional și național, pentru susținerea inițiativelor instituțiilor publice de cultură și așezămintelor culturale

P 4.1.1. Parteneriat extins cu Ministerul Afacerilor Externe și Institutul Cultural Român pentru eforturi concertate de utilizare a resurselor instituționale specifice

P 4.1.2. Facilitarea dialogului și a colaborării creatorilor, specialiștilor și producătorilor publici sau privați de bunuri și servicii culturale cu parteneri din alte spații culturale

P 4.1.3. Programe multianuale concertate cu celelalte autorități și instituții cu atribuții în domeniu, cu structurile asociative ale creatorilor și profesioniștilor din cultură, de schimburi susținute cu caracter cultural, artistic, educativ

P 4.1.4. Parteneriate și colaborare între Ministerul Culturii, Institutul Cultural Român, Ministerul Educației și instituțiile și organizațiile culturale, pentru a promova politicile publice, programele de investiții în domeniul culturii din țară și proiectele culturale românești, prin conferințe, seminarii, diverse alte tipuri de evenimente sau programe.

P 4.2.1. Programe multianuale de pregătire a participării actorilor culturali din România (apeluri deschise, selecție etc) și de participare la evenimente internaționale de prestigiu (e.g. festivaluri, târguri, alte tipuri de evenimente periodice consacrate)

P 4.2.2. Programe de susținere pentru participarea la huburi și clustere culturale și creative regionale sau internaționale și/sau la rețelele regionale sau internaționale ale creatorilor și profesioniștilor

P 4.2.3. Parteneriate multianuale între autoritățile centrale și cele locale pentru susținerea de turnee, itinerarea de expoziții de artă contemporană sau de bunuri culturale de patrimoniu, inclusiv imaterial, precum și de alte modalități specifice care să contribuie la promovarea culturii din România și la dialogul intercultural

P 4.3.1. Introducerea sau, după caz, dezvoltarea de linii de finanțare distincte sau expres accesibile pentru operatorii din industriile culturale și creative la programele de finanțare care vizează susținerea start-up-urilor, dezvoltarea de competențe antreprenoriale și de afaceri, participarea la târguri și alte evenimente internaționale de gen

4.3.2. Programe și scheme de minimis sau, după caz, de ajutor de stat pentru susținerea:  
a) distribuției internaționale / exporturilor de bunuri și servicii culturale produse în România

b) participarea la rețelele de distribuție și/sau la platformele online

4.3.3. Program de susținere pentru dezvoltarea sau, după caz, crearea de baze de date on-line pentru/ de către industriile culturale și creative care să prezinte informații cu privire la scena culturală din România, să ofere informații și sfaturi pentru operatorii culturali și pentru artiști și profesioniști, să promoveze produsele culturale în mediul

internațional inclusiv prin parteneriate, colaborări și co-producții și să permită astfel intrarea pe piața internațională a produselor culturale din România

4.3.4. Separarea funcțiilor ARTEXIM (definit acum cf HG 674/2022 ca instituție de spectacol de proiecte) ca organizator al Festivalului și a Concursului G. Enescu, de funcțiile de impresar etc și constituirea unei noi entități, pe modelul din multe țări europene de "Birou de export muzical/pentru artele spectacolului"

4.4.1 Sprijinirea inițiativelor de promovare, comunicare și punere în valoare a patrimoniului cultural, inclusiv a culturii tradiționale, ca resursă și destinație turistică pe piețele internaționale

4.4.2 Sprijinirea promovării expresiilor culturale contemporane pe piețele internaționale

4.4.3 Sprijinirea inițiativelor integrate, la nivel regional, de punere în valoare a resurselor culturale și naturale ca destinații turistice.

## REZULTATELE AȘTEPTATE

*(prezentarea efectelor preconizate ale strategiilor și rezultatelor conexe într-o manieră cuantificabilă, descriindu-se schimbările economice, sociale, de mediu și culturale, inclusiv contribuția la obiectivele de dezvoltare durabilă, ca rezultat al impactului implementării strategiei)*

Din perspectiva obiectivelor de dezvoltare durabilă, așa cum sunt definite în **Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă a Organizației Națiunilor Unite**, implementarea prezentei strategii va genera un impact pozitiv la nivelul întregii societăți. Corelația dintre efectele Strategiei și **obiectivele de dezvoltare durabilă** se articulează după cum urmează:

### **Obiectivul 1. Eradicarea sărăciei în toate formele sale, pretutindeni**

Măsurile propuse prin Strategie vor avea un impact pozitiv asupra comunităților și grupurilor dezavantajate în următoarele moduri:

- Accesul mai facil la expresia culturală va permite acelor membri ai societății care au mai puține resurse să participe activ la cultură, cu costuri minime. O astfel de țintă va fi realizată prin intermediul utilizării noilor tehnologii și prin deplasarea ofertei culturale către comunitățile și grupurile care se află la distanță de spațiile culturale obișnuite. De asemenea, mecanismele de sprijinire a inițiativelor culturale mobile vor permite tuturor categoriilor de public să participe la cultură, atât prin facilitarea accesului în piața culturală a creațiilor din mediile defavorizate, cât și printr-o permeabilizare mai mare a mediilor defavorizate la diversitatea creațiilor culturale.

- Sprijinirea educației și formării profesionale va facilita accesul la locurile de muncă din cultură și pentru acele categorii de cetățeni care altfel se confruntă cu bariere semnificative în dezvoltarea personală. Clarificarea statutului lucrătorului cultural profesionist și flexibilizarea relațiilor de muncă vor oferi șanse egale și grupurilor dezavantajate, atât în ce privește valorificarea propriilor creații, cât și pentru găsirea mai ușoară a unui loc de muncă.

### **Obiectivul 2. Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile**

Contribuția SCC la acest obiectiv se va realiza în special prin sprijinul acordat inițiativelor din domeniul patrimoniului cultural imaterial. Cunoștințele tradiționale care privesc agricultura și gastronomia tradițională sunt relevante pentru maximizarea utilizării resurselor din mediul rural, fiind caracteristice economiei circulare. De asemenea, sprijinirea inițiativelor din acest domeniu are o contribuție semnificativă la crearea și

promovarea lanțurilor scurte de la producător la consumator.

### **Obiectivul 3. Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă**

Accesul facil la expresia culturală va crește participarea culturală, acesta fiind unul dintre indicatorii pentru o societate sănătoasă. Combaterea obișnuințelor dăunătoare se realizează și prin intermediul educației culturale, iar satisfacerea nevoilor culturale la costuri mici va permite și membrilor defavorizați ai societății să-și utilizeze resursele într-un mod optim.

### **Obiectivul 4. Asigurarea unei educații echitabile, favorabile incluziunii și de calitate și promovarea posibilităților de învățare pe tot parcursul vieții, pentru toți**

Democratizarea accesului la noile tehnologii, prin intermediul investițiilor în echipamente și dotări, precum și sprijinirea instruirii și a educației culturale sunt două dintre modalitățile concrete de acțiune care vor contribui la creșterea incluziunii pentru grupurile vulnerabile ale societății. De asemenea, sprijinul acordat inițiativelor culturale care se adresează grupurilor și comunităților vulnerabile, inclusiv minorități și migranți, va conduce la reducerea disparităților față de comunitățile care se bucură de un acces mai facil la instruire și cultură.

### **Obiectivul 5. Obținerea egalității de gen și emanciparea tuturor femeilor și fetelor**

Direcțiile de acțiune propuse în cadrul Strategiei sunt, prin natura lor, incluzive. Accesul la noile tehnologii, sprijinirea inițiativelor organizațiilor culturale din medii vulnerabile și a creatorilor independenți sunt fundamentele pentru recunoașterea participării femeilor la viața culturală, în toate componentele acesteia.

### **Obiectivul 6. Asigurarea accesului tuturor la serviciile de distribuire a apei și de salubritate și gestionarea durabilă a acestora**

Prin intermediul educației culturale, la toate vârstele, sunt promovate comportamentele responsabile în ce privește utilizarea resurselor. Organizațiile culturale sunt printre cele mai importante canale pentru educația non-formală, iar temele abordate privesc, frecvent, subiectele relevante pentru întreaga societate, inclusiv o responsabilitate crescută față de mediu.

### **Obiectivul 7. Asigurarea accesului tuturor la servicii energetice fiabile, durabile, moderne și la prețuri accesibile**

Un număr important de direcții de acțiune din cadrul prezentei Strategii vizează optimizarea consumurilor de energie ale organizațiilor culturale, accentul fiind pus asupra investițiilor în infrastructură fixă, echipamente și dotări eficiente energetic, adaptate condițiilor locale.

### **Obiectivul 8. Promovarea unei creșteri economice susținute, favorabile incluziunii și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă, precum și a unor condiții de muncă decente pentru toți**

Între direcțiile de acțiune incluse în Strategie se numără cele care urmăresc îmbunătățirea situației lucrătorilor culturali și a creatorilor independenți. Măsurile concrete se vor adresa, în egală măsură, instruirii acestora și dezvoltării competențelor profesionale, în special a acelor competențe asociate noilor tehnologii, precum și relațiilor de muncă, astfel încât să fie facilitată intrarea în piața muncii a tinerilor. De asemenea, unele direcții de acțiune vizează sprijinirea antreprenoriatului cultural și susținerea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii cu activități culturale și conexe, inclusiv prin mecanisme financiare și non-financiare. În fine, atenția acordată mediului

rural va facilita creșterea consumurilor culturale prin intermediul turismului și o mai bună comunicare și promovare a culturii și produselor locale.

**Obiectivul 9. Dezvoltarea unei infrastructuri reziliente, promovarea industrializării incluzive și durabile și încurajarea inovării**

Investițiile în noile tehnologii și crearea condițiilor pentru o infrastructură durabilă, eficientă energetic se numără printre direcțiile de acțiune incluse în Strategie. Sectoarele Culturale și Creative sunt sprijinite să devină mai competitive și să se afle în avangarda inovării și creativității, ca resursă primară pentru celelalte sectoare ale economiei.

**Obiectivul 10. Reducerea inegalităților în interiorul țării și față de alte țări**

Prin intermediul măsurilor adresate comunităților dezavantajate și din cadrul diplomației culturale se urmărește (re)conectarea tuturor zonelor României la circuitele culturale naționale și la piețele culturale internaționale. Măsurile propuse, de natură financiară și non-financiară vor facilita, în egală măsură, producția și circulația bunurilor și serviciilor culturale, accesibile pentru toate categoriile de public, din țară și străinătate.

**Obiectivul 11. Dezvoltarea unor orașe și așezări umane favorabile incluziunii, sigure, reziliente și durabile**

Protejarea și conservarea patrimoniului cultural se numără printre direcțiile de acțiune planificate. Măsurile propuse sunt concentrate asupra acelor modalități care utilizează soluții prietenoase cu mediul, eficiente din punct de vedere energetic, astfel încât patrimoniul cultural să fie un motor al creșterii economice sustenabile. De asemenea, sprijinul acordat patrimoniului cultural imaterial va facilita descoperirea și utilizarea acelor tehnologii tradiționale (tehnic și materiale) care pot contribui la implementarea de abordări sustenabile în dezvoltarea comunităților locale.

**Obiectivul 12. Asigurarea unor modele de consum și producție durabile**

Asumarea unor direcții de acțiune care să îmbunătățească comunicarea și informarea publicului și a specialiștilor va facilita, printre altele, un demers de educație la nivelul întregii societăți în ceea ce privește modul unor mai bune integrări a activităților umane în mediul natural. De asemenea, accentul pus asupra reducerii disparităților dintre mediul rural și cel urban va avea efecte pozitive asupra culturii și produselor locale, pornind de la premisa că un consum durabil se bazează pe utilizarea optimă a resurselor locale. Nu în cele din urmă, un turism durabil se poate realiza prin punerea în valoare a unei diversități mai mari de produse cultural-turistice, în cadrul unui model care promovează și alte forme de turism decât cel de masă.

**Obiectivul 13. Luarea de măsuri urgente pentru a combate schimbările climatice și impactul acestora**

Întărirea locului și rolului organizațiilor culturale în cadrul eforturilor de educație la nivelul întregii societăți va facilita promovarea unor comportamente responsabile în interacțiunea cu mediul natural.

**Obiectivul 14. Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă**

Utilizarea responsabilă a resurselor naturale se poate obține și prin intermediul unei comunicări eficiente, în care organizațiile culturale și creatorii pot avea un rol de prim rang. Prin intermediul producțiilor culturale care folosesc tehnologii emergente sunt create nu doar mesaje, ci și atitudini responsabile în rândul publicului.

**Obiectivul 15. Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și inversarea procesului de degradare a solului și stoparea declinului biodiversității**

O mai bună integrare a creațiilor culturale în natură se realizează atât prin investiții punctuale, care promovează abordările durabile și utilizarea unor tehnologii prietenoase cu mediul, cât și printr-o comunicare integrată și coerentă, cu o dublă valență: de informare și de educare.

**Obiectivul 16. Promovarea unor societăți pașnice și favorabile incluziunii, pentru o dezvoltare durabilă, asigurarea accesului tuturor la justiție și crearea unor instituții eficiente, responsabile și favorabile incluziunii, la toate nivelurile**

Asigurarea și garantarea accesului la cultură pentru toate categoriilor de public oferă premisele pentru construcția unei societăți tolerante și incluzive. Respectarea culturii celuilalt și promovarea diversității sunt primele căi prin care celelalte drepturi și libertăți fundamentale pot fi afirmate și respectate, atât de către autorități, cât și de indivizi.

**Obiectivul 17. Consolidarea mijloacelor de punere în aplicare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă**

Direcțiile de acțiune de natură juridică, financiară și administrativă propuse în cadrul Strategiei sunt menite să creeze o societate responsabilă, integrată în mod coerent în cultura europeană și mondială. Dezvoltarea durabilă a întregii societăți românești este posibilă numai în cadrul unei cooperări internaționale bazate pe încredere. De aceea, prezenta strategie propune măsuri care să contribuie la construirea unei culturi mai bine integrate în circuitele economice naționale, parte integrantă a culturii europene și actor activ în parteneriatele internaționale.

Prin implementarea strategiei se anticipează obținerea următoarelor rezultate:

### **1. Întărirea poziției autorităților centrale și locale**

O mai bună integrare a acțiunilor Ministerului Culturii cu autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniile educație, cercetare și turism. De asemenea, în funcție de diferitele teme de interes, se anticipează o mai bună coordonare, la nivel guvernamental, cu celelalte autorități publice centrale, iar la nivel local, cu autoritățile publice locale.

De aceea, vor fi încheiate protocoale de colaborare cu autoritățile publice centrale în vederea armonizării inițiativelor sectoriale și creării de inițiative comune, care să îmbunătățească acțiunea guvernamentală în domeniul culturii și în domeniile de interferență. Colaborarea se va realiza prin intermediul unor grupuri de lucru comune, care vizează elaborarea de acte normative și propunerea unor strategii și politici publice. În acest fel se va obține o reducere a timpului de avizare a proiectelor de acte normative și o mai mare predictibilitate a cadrului normativ-juridic. Colaborarea cu autoritățile administrației publice locale va viza, în special, acele inițiative care urmăresc conservarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural de importanță universală și națională, precum și creația artistică contemporană care are potențialul de a se adresa unor publicuri variate și numeroase. În mod concret, rezultatele directe sunt reprezentate de acordurile și protocoalele de colaborare încheiate între Ministerul Culturii și celelalte autorități ale administrației publice centrale și locale.

**2. Întărirea rolului activ al sectoarelor culturale și creative în societate și economie.** Implementarea Strategiei va avea ca efect o modificare a percepției publice asupra culturii de la aprecierea ca fiind un domeniu care doar consumă resurse, la un domeniu care generează bunăstare socială și economică. Pentru atingerea acestui deziderat, se anticipează obținerea următoarelor rezultate:



- Cel puțin 5 programe și scheme de finanțare pe termen scurt, implementate la nivel național, pentru sprijinirea inițiativelor instituțiilor publice de cultură, operatorilor culturali de drept privat și așezămintelor culturale destinate dotărilor cu echipamente și tehnologii moderne și emergente, îmbunătățirii eficienței energetice a infrastructurii fixe și a condițiilor pentru creșterea adresabilității către diferite categorii dezavantajate de public;

- Cel puțin 7 mecanisme de sprijin financiar și non-financiar, create și implementate la nivel guvernamental și al autorităților administrației publice locale, cu implementare pe termen mediu și lung, pentru sprijinirea inițiativelor de producție și distribuție a bunurilor și serviciilor culturale și activității creatorilor individuali;

- Cel puțin 4 inițiative legislative promovate și adoptate/ aprobate prin care să fie soluționate dificultățile sistemice din domeniul culturii, cu incidență asupra modului de desfășurare a activității lucrătorilor culturali (inclusiv a instruirii acestora), facilitării activităților specifice ale instituțiilor publice de cultură și operatorilor culturali de drept privat și creșterii accesului la produse și servicii culturale ale comunităților și grupurilor dezavantajate;

- Cel puțin 25000 de beneficiari ai programelor și schemelor de finanțare;

- Cel puțin 100.000 de beneficiari, persoane fizice, ai legislației privind sprijinirea activităților acestora

- Cel puțin 5 milioane de beneficiari, persoane fizice, ai activităților culturale destinate comunităților și grupurilor dezavantajate

- O creștere cu 10% a încasărilor brute din HORECA în localitățile care au patrimoniu cultural vizitabil sau evenimente culturale (altele decât cele organizate de organizațiile deținătoare de patrimoniu cultural)

- O creștere cu 5% a numărului de paturi în structurile de primire din localitățile care au patrimoniu cultural vizitabil sau care găzduiesc evenimente culturale

**3. Un alt tip de efect la nivel structural, a cărui producere este anticipată, este îmbunătățirea calității infrastructurii fixe, a dotărilor și echipamentelor organizațiilor culturale, atât de drept public, cât și de drept privat.**

Creșterea generală a competitivității SCC și a accesului publicului la expresia culturală este dependentă, prin altele, de existența resurselor materiale care să permită crearea, difuzarea și consumarea culturii în moduri contemporane cu nivelul de dezvoltare tehnologică al societății. Prin urmare, un număr de direcții de acțiune urmăresc îmbunătățirea rapidă și la nivelul întregii țări a spațiilor pentru creație și activități culturale, precum și modernizarea dotărilor și echipamentelor. În egală măsură, direcțiile de acțiune propuse vor contribui la atingerea țintelor referitoare la economia verde și reducerea amprentei de carbon, având în vedere că deplasarea produselor și serviciilor culturale către beneficiari se traduce prin consumuri mai reduse de energie.

Aceste direcții de acțiune înseamnă programe de finanțare inițiate de Guvern și autoritățile publice locale. Implementarea acestor programe va conduce, în mod direct, la următoarele rezultate:

- o creștere cu 10 % a exporturilor de produse și servicii culturale

- o creștere cu 20% numărului de persoane care vor avea un acces mai facil la o diversitate mai mare de produse și servicii culturale

- o creștere cu 5% a numărului de turiști naționali și internaționali.

- o reducere cu 2% a consumurilor de energie necesare accesului publicului la produsele și serviciile culturale.

- o reducere cu 3% a consumurilor de energie necesare producțiilor culturale, inclusiv pentru restaurarea, conservarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural

## INDICATORII

*(prezentarea indicatorilor pe baza cărora se va măsura evoluția implementării strategiei, cu referire la indicatorii naționali de dezvoltare durabilă vizați, după caz)*

Dintre indicatorii naționali de dezvoltare durabilă, așa cum sunt prezentați în Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă - Orizonturi 2013 - 2020 - 2030<sup>30</sup>, au fost selectați acei cu un grad ridicat de relevanță pentru prezenta strategie, după cum urmează:

1. Ponderea energiei electrice din surse regenerabile în totalul energiei electrice. Prin intermediul acestui indicator se va măsura capacitatea organizațiilor culturale (de drept public sau privat)
2. Dependența energetică
3. Consumul final de energie pe sectoare (cultură)
4. Cheltuieli publice pentru educație
5. Creșterea populației ocupate totale (15 - 64 ani)
6. Ponderea persoanelor după competențele în utilizarea computerului
7. Ponderea persoanelor după competențele în utilizarea Internetului
8. Întreprinderi inovatoare, procent din total întreprinderi
9. Procent din PIB alocat pentru investiții, pe sectoare instituționale (cultură)
10. Disponibilitatea guvernării electronice

Pe lângă indicatorii menționați anterior, au fost identificați o serie de indicatori specifici sectorului:

11. Ponderea activităților culturale realizate în comunități dezavantajate sau adresate grupurilor dezavantajate (inclusiv minorități)
12. Ponderea utilizării noilor tehnologii în activitățile organizațiilor culturale (inclusiv activități administrative, tehnice sau în legătură cu patrimoniul cultural)
13. Ponderea persoanelor ocupate după competențele în utilizarea noilor tehnologii
14. Numărul organizațiilor culturale care și-au îmbunătățit/ modernizat infrastructură fixă, echipamentele și dotările în ultimii 3 ani
15. Numărul persoanelor care își desfășoară activitatea, în mod independent, într-unul dintre SCC, care a urmat o formă de pregătire profesională în domeniul noilor tehnologii, în ultimul an
16. Numărul salariaților din organizațiile culturale care a urmat o formă de pregătire profesională în domeniul noilor tehnologii, în ultimul an
17. Numărul organizațiilor culturale care au beneficiat, pentru prima dată, de o finanțare acordată în cadrul unui program de finanțare gestionat de o autoritate a administrației publice locale, în ultimul an
18. Numărul organizațiilor culturale care au beneficiat de o finanțare acordată în cadrul unui program de finanțare gestionat de o autoritate a administrației publice locale, în ultimul an
19. Numărul persoanelor fizice care au beneficiat, pentru prima dată, de o finanțare acordată în cadrul unui program de finanțare gestionat de o autoritate a administrației publice locale, în ultimul an
20. Numărul persoanelor fizice care au beneficiat de o finanțare acordată în cadrul unui program de finanțare gestionat de o autoritate a administrației publice locale, în ultimul an

<sup>30</sup> [https://insse.ro/cms/files/Web\\_IDD\\_BD\\_ro/index.htm](https://insse.ro/cms/files/Web_IDD_BD_ro/index.htm)

## PROCEDURILE DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE

*(prezentarea modului în care se vor monitoriza și evalua implementarea și impactul strategiei)*

Având în vedere specificul domeniului culturii, monitorizarea și evaluarea impactului Strategiei trebuie realizate folosind instrumente dedicate. De aceea, în prima parte a perioadei de implementare se va acorda o atenție specială pentru crearea instrumentelor și metodologiilor specifice.

Unele rezultate, în special cele pe termen scurt pot fi cuantificate și măsurate folosind instrumentele de analiză statistică existente în prezent. Pe de altă parte, efectele intervențiilor culturale și impactul activităților culturale pot fi măsurate după perioade de timp mai mari decât în cazul altor domenii ale vieții social-economice.

În cazul programelor de finanțare care urmează a fi dezvoltate potrivit direcțiilor de acțiune incluse în Strategie, monitorizarea și evaluarea se vor realiza folosind metodele incluse în acele programe, prin care se vor măsura, comparativ, indicii de realizare a rezultatelor cantitative dorite.

Pe de altă parte, pentru a se putea măsura impactul intervențiilor culturale la nivel social și economic este necesar să fie realizate noi instrumente de analiză socio-statistică, respectiv să fie îmbunătățite instrumentele existente. Astfel, în cadrul indicatorilor statistici existenți, este necesară detalierea acelor indicatori nespecifici, care includ cultura alături de alte domenii. De exemplu, desprinderea culturii de sport sau religie. În egală măsură, este necesară crearea unor seturi de indicatori noi, care să reflecte modificările din societate și tehnologie. De exemplu, indicatori care să reflecte diferențiat infrastructura specifică unor subdomenii culturale: echipamente de sunet și lumină, scenografie mobilă, echipamente specifice inteligenței artificiale, realității virtuale și augmentate etc., echipamente pentru persoane cu dizabilități ș.a.m.d.

Sunt necesare și modificări ale sistemelor de raportare statistică, la nivel național, astfel încât să poată fi colectate informații relevante, care să ofere o imagine de ansamblu asupra impactului strategiei. Sistemele de raportare statistică trebuie să poată oferi date de înaltă calitate, accesibile, actualizabile și fiabile. De asemenea, este necesar ca datele obținute să poată fi detaliate pe criterii socio-demografice: venit, sex, vârstă, rasă, etnie, statutul de migrant, dizabilitate și locație geografică.

## INSTITUȚIILE RESPONSABILE

*(instituțiile implicate, răspunzătoare de sarcinile care le revin)*

Responsabilitatea implementării strategiei este distribuită funcțional și administrativ. Principala autoritate responsabilă este Ministerul Culturii care își exercită atribuțiile legale specifice, în special cele de coordonare, evaluare și inițiativă legislativă, pentru punerea în practică a direcțiilor de acțiune relevante, inclusiv în ceea ce privește inițierea și implementarea programelor de finanțare guvernamentale.

Monitorizarea implementării este în responsabilitatea Institutului Național pentru Cercetare și Formare Culturală, care cercetează stadiul și modul implementării strategiei și întocmește rapoarte pe care le publică, după aprobarea din partea Ministerului Culturii. Alte ministere, ale căror atribuții se intersectează cu cele ale Ministerului Culturii, cooperează cu acesta din urmă, pentru punerea în aplicare a direcțiilor de acțiune comune din domeniile: educație, turism, cercetare, administrație publică, finanțe publice, diplomație culturală și justiție.

Autoritățile administrației publice locale, de la toate nivelurile, au responsabilități

partajate în ceea ce privește dezvoltarea și implementarea mecanismelor de sprijin pentru acțiunile culturale, respectiv pentru instituțiile publice și organizațiile de drept privat culturale ori pentru creatorii independenți.

## **IMPLICAȚIILE BUGETARE ȘI SURSELE DE FINANȚARE**

*(implicațiile bugetare și sursele de finanțare - estimarea resurselor financiare necesare și identificarea surselor de finanțare necesare implementării acțiunilor strategiei)*

Finanțarea implementării direcțiilor de acțiune se asigură din bugetul de stat, bugetele unităților administrativ-teritoriale și din fonduri europene, după cum urmează:

P 1.1.1 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 1.1.2 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 1.1.3 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale instituțiilor vizate.

P 1.1.4 Implementarea programelor de finanțare se realizează în conformitate cu prevederile bugetare anuale, aprobate potrivit legii.

P 1.2.1 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 1.2.2 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 1.2.3 Resursele financiare necesare implementării programelor de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 100 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt bugetul de stat, bugetele locale și fonduri europene.

P 1.3.1 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 1.3.2 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 1.3.3 Resursele financiare necesare implementării programelor de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 200 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt bugetul de stat, bugetele locale și fonduri europene.

P 1.4.1 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 1.4.2 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 2.1.1 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 2.1.2 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 2.1.3 Resursele financiare necesare implementării programelor de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 100 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt bugetul de stat, bugetele locale și fonduri europene.

P 2.1.4 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 500 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 2.1.5 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 300 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 2.2.1 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 2.2.2 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 2.2.3 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 300 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 2.3.1 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților și instituțiilor implicate.

P 2.3.2 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 100 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 2.3.3 Resursele financiare necesare sunt estimate la valoarea totală de 5 milioane de euro. Sursele de finanțare sunt fonduri europene și bugetul de stat.

P 2.3.4 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 200 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 3.1.1 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 3.1.2 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților și instituțiilor implicate.

P 3.1.3 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților și instituțiilor implicate.

P 3.1.4 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 3.2.1 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 100 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat și bugetele locale.

P 3.2.2 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților și instituțiilor implicate.

P 3.2.3 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 200 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 3.3.1 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților și instituțiilor implicate.

P 3.3.2 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 100 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 3.4.1 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților și instituțiilor implicate.

P 3.4.2 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 100 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 4.1.1 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 4.1.2 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților și instituțiilor implicate.

P 4.1.3 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților și instituțiilor implicate.

P 4.1.4 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților și instituțiilor implicate.

P 4.2.1 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 100 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 4.2.2 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 100 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 4.2.3 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților implicate.

P 4.2.4 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 100 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 4.3.1 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 100 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 4.3.2 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 100 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 4.3.3 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 50 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 4.3.4 Nu presupune alocări financiare speciale. Se realizează în cadrul atribuțiilor legale ale autorităților și instituțiilor implicate.

P 4.4.1 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 150 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 4.4.2 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt

estimate la valoarea totală de 150 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetul de stat, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

P 4.4.3 Resursele financiare necesare implementării programului de finanțare sunt estimate la valoarea totală de 150 milioane euro, pentru întregul interval de programare. Sursele de finanțare sunt fonduri europene, bugetele locale și fondurile proprii ale beneficiarilor de finanțări.

## IMPLICAȚIILE ASUPRA CADRULUI JURIDIC

*(descrierea impactului strategiei asupra actelor normative în vigoare și propunerea de modificări sau adoptarea de noi acte normative pentru punerea în aplicare a măsurilor prevăzute în strategie)*

Acte normative în domeniile:

1. un program național de investiții în echipamente tehnologice destinate instituțiilor publice de cultură și operatorilor culturali de drept privat - termen 2025
2. accesul la utilizarea infrastructurii aflată în administrarea instituțiilor publice de cultură de către operatorii culturali de drept privat și de lucrători culturali- termen 2024
3. aprobarea unui program multianual de finanțare și a mecanismelor non-financiare de sprijinire a investițiilor private în infrastructura tehnologică - termen 2024
4. utilizarea în regim de sursă deschisă a datelor, informațiilor și documentelor elaborate de instituțiile publice de cultură - termen 2025
5. înființarea de centre teritoriale de cercetare și transfer tehnologic în domeniul culturii termen 2024
6. finanțarea unui program național de formare profesională a angajaților din instituțiile publice de cultură orientat spre tehnologia viitorului - termen 2023
7. aprobarea standardelor profesionale minime necesare angajaților din instituțiile publice de cultură în ceea ce privește TIC - termen 2023
8. extinderea depozitului legal și voluntar pentru păstrarea memoriei și a creației contemporane realizate în format electronic- termen 2024
9. obligativitatea acordării dreptului universal de acces la internet de mare viteză wireless în instituțiile publice de cultură și așezămintele culturale - termen 2024
10. aprobarea unui program național de finanțare pentru încurajarea experimentării noilor tehnologii în instituțiile publice de cultură și înființarea de incubatoare tehnologice specifice culturii - termen 2024
11. operaționalizarea finanțării multiple, public-public, public-privat, a ofertei culturale pentru comunitățile și grupurile defavorizate - termen 2023
12. finanțarea de la bugetul de stat și de la bugetele locale a programelor de formare profesională pentru specialiștii necesari din sectoarele și subsectoarele culturale și creative - termen 2023
13. finanțarea de la bugetul de stat și bugetele locale pentru crearea de infrastructură culturală nouă și îmbunătățirea celei existente - termen 2024
14. dezvoltarea unei platforme naționale de promovare a creației culturale contemporane- termen 2023

15. încurajarea mediului economic privat în ce privește finanțarea operatorilor culturali independenți și a lucrătorilor culturali - termen 2024
16. aprobarea criteriilor de evaluare a competențelor minime și a performanțelor și potențialului salariaților din instituțiile publice de cultură - termen 2024
17. înființarea unui corp național de facilitatori ai actului cultural în medii cu acces redus la oferta culturală sau în pericol de excluziune culturală - termen 2023
18. aprobarea unui programe național, cu finanțare din bugetul de stat și bugetele locale, pentru programe culturale în comunități defavorizate cultural - termen 2024
19. modificarea legii voluntariatului pentru a reglementa accesul minim garantat al voluntarilor la activitățile de promovare și realizare de activități culturale în instituțiile publice - termen 2024

Strategiile sunt însoțite de o anexă care conține un plan de acțiune - defalcat pe acțiuni, instituții responsabile, perioade de implementare, rezultate așteptate și indicatori de monitorizare și etapele evaluării.



## ANEXA

### Plan de acțiune

**P 1.1.1 Încheierea unui protocol de colaborare/ politică publică comună/ între ministerul culturii și ministerul educației pentru o nouă abordare curriculară, care să susțină dezvoltarea creativității și a spiritului inovator prin intermediul practicilor artistice și a competențelor digitale**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P1.1.1.1</b> Întâlniri lunare la nivel de experți ai celor două ministere	Ministerul Culturii și Ministerul Educației	Permanent	Propuneri de măsuri concrete Rapoarte ale întâlnirilor	Numărul de întâlniri Numărul de măsuri	Evaluarea are caracter permanent
<b>P1.1.1.2</b> Întâlniri la nivel de experți din instituții/ organizații culturale și unități de învățământ	Instituții/organizații din domeniile artele spectacolului, arte vizuale/plastice, muzee, biblioteci, așezăminte culturale și unități de învățământ de toate gradele	Periodicitate trimestrială	Propuneri de conținut pentru curriculum îmbunătățit Propuneri pentru activități educaționale extrașcolare/ în colaborare cu instituții/organizații culturale Rapoarte ale întâlnirilor	Numărul de întâlniri Numărul de măsuri propuse Numărul de măsuri puse în practică	Evaluarea se face anual și include chestionarea opiniilor beneficiarilor
<b>P1.1.1.3</b> Întâlniri cu experți din domeniile tehnologic și editorial	Ministerul Culturii, Ministerul Educației și organizații cu activități în domeniile tehnologic și editorial	Periodicitate semestrială	Propuneri concrete pentru realizarea de materiale educaționale, în format digital și fizic Rapoarte ale întâlnirilor	Numărul de întâlniri Numărul de măsuri propuse Numărul de măsuri puse în practică	Evaluarea se face anual și include chestionarea opiniilor beneficiarilor

<b>P1.1.1.4</b> Realizarea de pilotări ale instrumentelor și metodelor educative inovatoare	Ministerul Culturii, Ministerul Educației, instituțiile centrale din subordinea acestora, instituții de învățământ, instituții/ organizații culturale, organizații cu activități în domeniile tehnologic și editorial	Periodicitate anuală	Propunerile de instrumente și metode Instrumentele și metodele pilot Elevii și cadrele didactice implicate Unitățile de învățământ implicate	Numărul de instrumente și metode pilotate Numărul de beneficiari Numărul organizațiilor implicate Numărul instrumentelor și metodelor adoptate pentru utilizare la nivel național	Evaluarea se face după fiecare pilotare
<b>P1.1.1.5</b> Realizarea și aprobarea de instrumente de analiză și evaluare a impactului la nivelul elevilor și societății al instrumentelor și metodelor inovative propuse	Ministerul Culturii și Ministerul Educației Instituțiile de specialitate din subordinea celor două ministere	Anul doi al implementării strategiei	Propunerile de instrumente Actele normative de aprobare a instrumentelor Rapoartele de evaluare/ analiză elaborate Măsurile corective adoptate	Numărul de propuneri de instrumente Numărul de acte normative Numărul de rapoarte Numărul de elevi implicați Numărul de unități de învățământ și/ sau instituții/ organizații culturale implicate	Evaluarea se face după aplicarea instrumentelor de evaluare/ analiză

**P 1.1.2 Încheierea de protocoale de colaborare cu autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniile turism, cercetare și dezvoltare teritorială, astfel încât inițiativa legislative, strategiile și politicile publice cu impact asupra domeniului culturii să fie integrate intersectorial**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 1.1.2.1</b> Întâlniri lunare la nivel de experți ai Ministerului Culturii și ai autorităților publice centrale cu responsabilități în domeniile turism, cercetare și dezvoltare teritorială	Ministerul Culturii și autoritățile publice centrale cu atribuții domeniile turism, cercetare și dezvoltare teritorială	Permanent	Propuneri de măsuri concrete Rapoarte ale întâlnirilor	Numărul de întâlniri Numărul de măsuri Numărul de inițiative legislative comune	Evaluarea are caracter permanent

**P 1.1.3 Încheierea de protocoale de colaborare cu agențiile pentru dezvoltare regională și autoritățile administrației publice locale**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 1.1.3.1</b> Întâlniri trimestriale la nivel de experți ai Ministerului Culturii și ai Agențiilor pentru Dezvoltare regională	Ministerul Culturii și Agențiile pentru Dezvoltare Regională	Permanent	Propuneri de măsuri concrete Rapoarte ale întâlnirilor	Numărul de întâlniri Numărul de măsuri Numărul de inițiative comune	Evaluarea are caracter permanent
<b>P 1.1.3.2.</b> Întâlniri trimestriale la nivel de experți ai Ministerului Culturii și ai organizațiilor asociative ale autorităților publice locale	Ministerul Culturii și organizațiile asociative ale autorităților publice locale	Permanent	Propuneri de măsuri concrete Rapoarte ale întâlnirilor	Numărul de întâlniri Numărul de măsuri Numărul de inițiative comune	Evaluarea are caracter permanent

**P 1.1.4. Integrarea în ”programul minimal” al instituțiilor publice de cultură de programe de ”audience-building” - educație culturală interactivă, adaptată categoriilor de vârstă și susținută de noile tehnologii și mijloace de comunicare**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 1.1.4.1</b> Elaborarea și adoptarea modificărilor legislative necesare	Ministerul Culturii	Primul an din intervalul de planificare	Act normativ adoptat	Acte normative	Măsurarea audienței înainte și la un interval de un an de la implementare
<b>P 1.1.4.2.</b> Elaborarea și punerea în practică a instrumentelor de măsurare a audienței, în mod unitar la nivel național, prin acte normative de nivel secundar sau terțiar	Ministerul Culturii	Primul an din intervalul de planificare	Acte normative adoptate	Acte normative Instituții publice care aplică instrumentele de măsurare a audienței Număr de programe de creare a audienței realizate Rapoarte privind audiența	Măsurarea audienței înainte și la un interval de un an de la implementare

**P 1.1.5. Dezvoltarea de linii de finanțare nerambursabilă a autorităților finanțatoare (definite cf. O.G. 51/1998) destinate unor programe de educație culturală sustenabile și continue/multianuale derulate de operatorii culturali de drept public și privat, respectiv pentru programe de intervenție culturală sustenabile și continue/multianuale derulate de operatori culturali în zonele defavorizate, și/sau în care oferta culturală instituțională este minimă sau insuficientă**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 1.1.4.3.</b> Elaborarea și adoptarea modificărilor legislative necesare	Ministerul Culturii	Primul an din intervalul de planificare	Act normativ adoptat	Acte normative	Acoperirea regională asigurată de noul cadru legislativ (anual)
<b>P 1.1.4.4</b> Aprobarea de programe de finanțare	Ministerul Culturii și alți ordonatori principali de credite, în special de nivel local	Permanent, după adoptarea modificărilor legislative	Programe de finanțare adoptate la nivelul fiecărui județ și mun. București O creștere medie anuală de 5% a finanțărilor acordate de fiecare finanțator  O creștere medie anuală de cel puțin 20% a numărului de beneficiari direcți de activități culturale, la nivel național, până la finalul intervalului de programare	Acte de aprobare a programelor de finanțare Valorile finanțărilor acordate Numărul proiectelor finanțate Numărul beneficiarilor de finanțări Numărul beneficiarilor direcți de activități culturale	Înainte de adoptarea programelor de finanțare sunt măsurate valorile indicatorilor, iar măsurătorile sunt reluate la finalul fiecărui an

**P 1.3.1 Îmbunătățirea sau adoptarea cadrului normativ privind indicatorii pentru dezvoltarea prin culturală, conform metodologiei UNESCO<sup>31</sup>**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 1.3.1.1</b> Analizarea comparativă a indicatorilor utilizați în România cu cei utilizați în alte state membre UE, în sistemul de referință UNESCO	INCFC INS	Anii 1-3 ai perioadei de implementare	Un set de indicatori integrați cu nivelul de raportare al UE	Matricea de analiză a indicatorilor, cu descriptorii asociați Raportul analizei	Înainte și după implementare

<sup>31</sup> [https://en.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/cdis\\_methodology\\_manual\\_0\\_0.pdf](https://en.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/cdis_methodology_manual_0_0.pdf)

<b>P 1.3.1.2.</b> Modificarea și aplicarea cadrului normativ pentru includerea sau îmbunătățirea indicatorilor naționali pentru domeniul culturii și stabilirea sistemului de raportare electronică al organizațiilor din domeniul culturii	CNS INS	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative privind indicatorii naționali din domeniul culturii și aprobarea modului de raportare de către organizațiile din domeniul culturii	Actele normative adoptate Instrumentele de raportare puse în aplicare	Pe întreaga durată a implementării
---	------------	---	--	--	------------------------------------

**P 1.3.2 Adaptarea programelor de finanțare și de sprijin existente pentru trecerea de la sprijin financiar per persoană la sprijinirea comunităților**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 1.3.1.3</b> Analizarea eficacității și eficienței formelor de sprijin anterioare acordate sub forma voucherelor sau metodelor de sprijin individuale	INCFC	Anii 1-2 ani intervalului de implementare	Un set de instrumente de analiză de impact O cercetare sociologică și economică	Numărul de răspunsuri obținute Raportul de analiză al cercetării	Pe durata implementării
<b>P 1.3.1.4.</b> Organizarea de consultări publice pentru identificarea celor mai eficiente și eficiente metode durabile de sprijin a comunităților și grupurilor vulnerabile din punct de vedere cultural și a criteriilor pentru definirea acestora comunități și grupuri	Ministerul Culturii INCFC	Anul 2 al intervalului de implementare	Cel puțin 15 evenimente de consultare publică organizate în prezență, în comunități cu o ofertă culturală redusă  Cel puțin 25 de evenimente de consultare publică organizate în format on-line	Rapoartele evenimentelor Numărul participanților	Pe durata implementării
<b>P 1.3.1.5</b> Elaborarea și adoptarea actelor normative privind acordarea de sprijin financiar și non-financiar comunităților și grupurilor vulnerabile (inclusiv definirea legală a comunității și grupului vulnerabil)	Ministerul Culturii	Anul 3 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative	Actele normative aprobate	Potrivit prevederilor legale

<b>P 1.3.1.6</b> Punerea în aplicare a actelor normative	Ministerul Culturii Autoritățile administrației publice locale	Începând cu anul 4 al intervalului de planificare	Cel puțin 15 programe de sprijin implementate Cel puțin 200 de comunități beneficiare	Numărul de programe implementate Numărul de comunități sprijinite Numărul de membri ai comunității care au folosit rezultatele sprijinului acordat	Pe durata implementării
--	---	---	--	--	-------------------------

**P 1.3.3 Implementarea de programe de sprijin financiar și non-financiar pentru crearea de infrastructură fizică și mobilă sau îmbunătățirea acestora în comunitățile și pentru grupurile vulnerabile**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 1.3.3.1</b> Elaborarea și adoptarea actelor normative privind acordarea de sprijin financiar și non-financiar în vederea creării de infrastructură fizică și mobilă pentru comunități și grupuri vulnerabile	Ministerul Culturii Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației	Anul 3 al intervalului de planificare	Un set de acte normative și administrative adoptate	Actele normative și administrative adoptate	Potrivit legii
<b>P 1.3.3.2.</b> Punerea în aplicare a actelor normative	Ministerul Culturii Autoritățile administrației publice locale	Începând cu anul 4 al intervalului de planificare	Cel puțin 15 programe de sprijin implementate Cel puțin 200 de comunități beneficiare	Numărul de programe de sprijin implementate Numărul de comunități beneficiare Numărul membrilor comunității care au folosit rezultatele sprijinului acordat	Pe întreaga durată a implementării

**P 1.4.1 Realizarea unui parteneriat între autoritățile publice centrale privind informarea publică despre acțiunile culturale**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării

<b>P 1.4.1.1</b> Încheierea unui protocol între autoritățile publice centrale	Ministerul Culturii CNA	Anul 1 al intervalului de planificare	Un protocol de colaborare interinstituțională	Protocolul semnat	Pe durata implementării
<b>P 1.4.1.2</b> Constituirea unui grup de lucru cu întâlniri semestriale	Ministerul Culturii CNA	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Un grup de lucru operaționalizat 2 întâlniri/an	Numărul participanților Rapoartele întâlnirilor Numărul și conținutul propunerilor formulate	Pe durata implementării

**P 1.4.2 Sprijinirea elaborării de ghiduri de bune practici privind comunicarea informațiilor de interes cultural**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapile evaluării
<b>P 1.4.2.1</b> Constituirea unor grupuri de lucru cu reprezentanți din autorități publice centrale - societăți din domeniile media - societăți din domeniul publicității, cu întâlniri semestriale	Ministerul Culturii CNA Societățile din domeniul media Societățile din domeniul publicității	Începând cu anul 1 al perioadei de implementare	Cel puțin 2 întâlniri/an Cel puțin 1 propunere de ghid de bune practici privind comunicare în media a informațiilor de interes cultural	Numărul de întâlniri Rapoartele întâlnirilor Numărul propunerilor formulate	Pe durata implementării
<b>P 1.4.2.2.</b> Adoptarea unor ghiduri de bune practici privind comunicarea informațiilor de interes cultural	Societăți din domeniul media și publicitate	Anii 2-3 ai intervalului de planificare	Cel puțin 2 ghiduri de bune practici	Ghidurile adoptate	Pe toată durata implementării

**P 2.1.1. Crearea unei proceduri/politici publice de evaluare, autoevaluare și auditare inițială și periodică a consumului termic și energetic pentru instituții și așezăminte culturale, cu identificarea surselor energo termice și a soluțiilor de substituție ecologică a acestora.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapile evaluării

<p><b>P 2.1.1.1.</b> Elaborarea și adoptarea cadrului normativ pentru evaluarea, autoevaluarea și auditarea performanței energetice a instituțiilor și așezămintelor culturale</p>	<p>Ministerul Culturii Ministerul Mediului Ministerul Energiei Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației</p>	<p>În primii doi ani ai intervalului de planificare</p>	<p>Un pachet de acte normative și norme metodologice</p> <p>Un sistem de clasificare tipologică și dimensională a instituțiilor și așezămintelor culturale</p>		<p>Evaluarea se va face la minim 6 luni de la implementarea fiecărei acțiuni și, cu caracter permanent, începând cu anul cinci al intervalului de planificare</p>
<p><b>P 2.1.1.2.</b> Pilotarea sistemului de evaluare, autoevaluare și auditare a performanței energo termică a instituțiilor și așezămintelor culturale</p>	<p>Ministerul Culturii Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor Ministerul Energiei Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației și cel puțin 50 de instituții și așezăminte culturale din mediul rural și urban, de diferite dimensiuni</p>	<p>În anii trei-patru ai intervalului de planificare</p>	<p>50 de instituții și așezăminte culturale auditate sau evaluate în ceea ce privește eficiența energiei termice</p> <p>1 sistem digital național de raportare a eficienței energo termice la nivel de sector cultural</p> <p>1 inventar cu aplicabilitate națională pe sector de soluții de substituție ecologică a surselor energo termice</p>	<p>Numărul de instituții și așezăminte implicate</p> <p>Numărul de entități înregistrate</p> <p>Numărul și tipologia soluțiilor de substituție ecologică a surselor energo termice</p>	

**P 2.1.2. Adoptarea de standarde tehnice de eficiență energo termică și sustenabilitate funcțională pentru construcția de infrastructură culturală nouă, pentru adaptarea unor imobile existente convertite în spații cu destinație culturală și pentru autorizarea activității culturale.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapile evaluării
<p><b>P 2.1.2.1</b> Consultare cu experți din domeniul energetic, arhitectură, construcții, urbanism, patrimoniu cultural</p>	<p>Ministerul Culturii Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor Ministerul Energiei Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației OAR INP</p>	<p>Anul 1 al intervalului de planificare</p>	<p>Un raport al consultării</p> <p>Un set unitar de standarde de eficiență și sustenabilitate</p>	<p>Documente de raportare și analiză</p>	<p>Evaluarea se realizează după finalizarea acțiunii</p>



P 2.1.2.2. Elaborarea și adoptarea pachetului normativ referitor la standardele de eficiență și sustenabilitate	Ministerul Culturii Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor Ministerul Energiei Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației	Anul 2 al intervalului de planificare	Acte normative de nivel primar și terțiar adoptate	Legislația adoptată	Evaluarea se realizează după punerea în aplicare a legislației
P 2.1.2.3 Pilotarea aplicării standardelor de eficiență și sustenabilitate	Ministerul Culturii Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor Ministerul Energiei Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației autorități ale administrației publice locale, organizații de drept privat cu activitate culturală	Anii 3-4 ai intervalului de planificare	O tipologie clară a categoriilor de eficiență și sustenabilitate 50 de instituții și organizații culturale implicate Creștere cu cel puțin 30% a eficienței energo termice	Raportul general al pilotării	Evaluarea se face înainte de începerea pilotării, pe durata acesteia și la final

**P 2.1.3. Dezvoltarea de programe de finanțare (scheme de ajutor de stat/de minimis) pentru auditarea consumului energotermic al spațiilor culturale private și eficientizarea lui, în funcție de regimul utilizării respectivelor spații și tipul acestora (închiriere sau proprietate, publică sau privată; spații performative, expoziționale, educative etc.).**

*Notă: Implică definirea juridică, prin intervenții legislative specifice, a spațiilor culturale private, pro-profit și non-profit.*

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
Elaborarea și adoptarea actelor normative necesare definirii și clasificării spațiilor culturale	Ministerul Culturii	Anul 1 al intervalului de planificare	Un instrumentar tipologic pentru identificare spațiilor culturale	Actele normative adoptate	Evaluarea se realizează pe durata întregului proces de adoptare a actelor normative

Punerea în aplicare a sistemului informatizat unic de inventariere a spațiilor culturale, printr-un mecanism de înscriere voluntară	Ministerul Culturii autoritățile administrației publice locale instituțiile/ organizațiile culturale	Anii 2 - 3 ai intervalului de planificare	Un sistem informatizat unic pentru inventarierea spațiilor culturale Cel puțin 2000 de spații culturale înregistrate	Rapoartele de implementare	Evaluarea se realizează continuu pe durata implementării
Elaborarea și punerea în aplicare a programelor de finanțare pentru auditarea energo termică a spațiilor culturale	Ministerul Culturii Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor Ministerul Energiei Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației Autorități ale administrației publice locale	Anii 4-7 ani intervalului de planificare	Un program național de finanțare și cel puțin 10 programe de finanțare de nivel local	Actele normative/ administrative Numărul de beneficiari Valoarea finanțărilor acordate	Evaluarea se face continuu

P 2.1.4. Implementarea unui program multianual de eficientizare energotermică a instituțiilor și așezămintelor culturale, în regim de cofinanțare, în sistem „primul venit, primul servit”, inclusiv pentru lucrări de renovare, de instalare de surse regenerabile (pompe de căldură, panouri fotovoltaice etc.) sau înlocuire de echipamente (iluminat scenic, climatizare pentru conservarea patrimoniului cultural mobil etc.).

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 2.1.4.1.</b> Adoptarea și punerea în aplicare a cadrului normativ și administrativ	Ministerul Culturii	Anul 1 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative	Actele normative adoptate	Evaluarea se realizează pe întregul parcurs al legiferării
<b>P 2.1.4.2</b> Crearea sistemului de inventariere a necesarului de investiții - tipuri de echipamente și dotări, tipuri de beneficiari	Autoritățile administrației publice locale Ministerul Culturii	Anul 2 al intervalului de planificare	Un sistem informatic integrat la nivel național de inventariere al necesarului de investiții	Actele normative și administrative adoptate	Evaluarea se realizează continuu

P 2.1.4.3 Implementarea programului de finanțare	Autoritățile administrației publice locale Ministerul Culturii beneficiarii	Începând cu anul 3 al intervalului de planificare	Creșterea eficienței energo-termice a instituțiilor sau așezămintelor culturale cu cel puțin 30% în intervalul de planificare	Rapoartele anuale ale implementării	Evaluarea se realizează continuu
--	---	---	---	-------------------------------------	----------------------------------

**P 2.1.5 Crearea și implementarea unor programe de finanțare pentru achiziția de echipamente și dotări specifice tehnologiilor digitale și emergente**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapile evaluării
<b>P 2.1.5.1</b> Crearea unui sistem pentru cercetarea și inventarierea tipologiei echipamentelor și dotărilor specifice activităților culturale	Ministerul Culturii INCFC	Anul 1 al intervalului de planificare	Un sistem informatic unitar pentru raportarea și inventarierea echipamentelor și dotărilor specifice activităților culturale	Sistemul informatic și structura acestuia	Evaluarea se realizează continuu
<b>P 2.1.5.2</b> Adoptarea actelor normative și administrative privind programele de finanțare	Ministerul Culturii și alți ordonatori principali de credite	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative pentru aprobarea sistemului de finanțare	Actele normative și administrative aprobate	Evaluarea se realizează continuu
<b>P 2.1.5.3</b> Implementarea programelor de finanțare	Autoritățile finanțatoare	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 20% din valoarea finanțărilor publice destinate instituțiilor/ organizațiilor culturale sunt dedicate investițiilor în echipamente și dotări tehnologice digitale și emergente	Repartiția regională echilibrată a beneficiarilor Valoarea finanțărilor acordate	Evaluarea se realizează continuu

**P 2.2.1. Reevaluarea standardelor tehnice actuale și adaptarea lor în scopul utilizării optime a materialelor naturale și a soluțiilor eficiente energotermic.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapile evaluării

<b>P 2.2.1.1</b> Pilotarea sistemului de reevaluare a standardelor tehnice actuale	Ministerul Culturii autoritățile centrale cu atribuții în domeniu OAR instituții/ organizații culturale din toate subsectoarele culturale și institutele de cercetare relevante	Primii doi ani ai intervalului de planificare	Cel puțin 5 grupuri de lucru cu experți din domeniile culturale, energetic, urbanism, inginerie, arhitectură și tehnologii de producție Un inventar comprehensiv al standardelor tehnice termoelectrice existente Un raport de cercetare privind posibilitățile de adaptare/ înlocuire a materialelor/ tehnologiilor referitoare la eficiența termoelectrică	Rapoarte de activitate aferente fiecărui tip de rezultat	Evaluarea se realizează continuu
<b>P 2.2.1.2</b> Adoptarea actelor normative și administrative privind modificarea sau crearea standardelor tehnice de eficiență termoelectrică	Ministerul Culturii și autoritățile publice centrale cu atribuții în domeniu	Anul 3 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative privind adoptarea normativelor noi sau modificate	Actele normative adoptate	Evaluarea se realizează continuu
<b>P 2.2.1.3</b> Realizarea cercetărilor de laborator și agrementarea de noi materiale și tehnologii mai eficiente termoelectrice	Autoritățile publice, organizațiile din domeniul cercetării și organisme de certificare relevante	Începând cu anul 4 al intervalului de planificare	Cel puțin 6 materiale și tehnologii noi autorizate pentru utilizare în domeniul cultural	Rapoartele de cercetare și normativele publicate	Evaluarea se realizează continuu

**P 2.2.2. Adaptarea programelor de finanțare a reabilitării/restaurării monumentelor istorice pentru susținerea prioritară a soluțiilor verzi (punctaj/finanțare suplimentar(ă) acordat(ă) raportat la procentul de eficientizare energotermică, utilizare de materiale naturale, alimentare din surse regenerabile).**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 2.2.2.1</b> Adoptarea actelor normative pentru modificarea legislației în vigoare	Ministerul Culturii și alți ordonatorii principali de credite	Anul 1 al intervalului de planificare	Cel puțin un act normativ	Acte normative adoptate	Evaluarea se realizează continuu

<b>P 2.2.2.2</b> Implementarea programelor de finanțare	Autoritățile finanțatoare	Începând cu anul 2 al intervalului de programare	Cel puțin 100 de proiecte de restaurare Cel puțin 80 de beneficiari ai finanțărilor	Numărul de proiecte de restaurare Ponderea monumentelor istorice restaurate/ puse în siguranță/ propuse spre restaurare sau punere în siguranță cu materiale/ tehnologii noi, în ansamblul proiectelor de restaurare/punere în siguranță	Evaluarea se realizează continuu
<b>P 2.2.2.3</b> Pilotarea utilizării noilor materiale și tehnologii	Institutul Național al Patrimoniului, proprietari/ titulari ai dreptului de administrare asupra monumentelor istorice	Anii 3-5 ai intervalului de planificare	Cel puțin 5 monumente istorice de complexități diferite restaurate	Numărul monumentelor restaurate Tipologia materialelor și tehnologiilor folosite Rapoartele comparative ale intervențiilor	Înainte și după pilotare

**P 2.2.3. Crearea de instrumente fiscal-financiare (facilități fiscale și eligibilitate pentru programele naționale de finanțare existente/alte programe de finanțare) destinate proprietarilor de imobile monument istoric persoane fizice sau juridice de drept privat, pentru reabilitarea/restaurarea monumentelor conducând la eficientizarea energo-termică cu minim 30% (medium renovation) a acestora.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 2.2.3. 1</b> Inventarierea și documentarea digitală a patrimoniului imobil, inclusiv prin corelarea și centralizarea informațiilor non-digitale, și dezvoltarea de instrumente digitale pentru creșterea vizibilității patrimoniului	Institutul Național al Patrimoniului	Primul an al intervalului de planificare	Arhitectura structurii bazei de date  Un sistem informatizat, unitar pentru inventarierea monumentelor istorice, cu evidențierea caracteristicilor tehnico-constructive ale monumentelor  Cel puțin 100 de monumente istorice înregistrate	Sistemul informatizat și componentele acestuia Numărul de monumente înregistrate Numărul de deținători/proprietari înregistrați	Continuu, pe durata implementării

<b>P 2.2.3. 2</b> Adoptarea actelor normative și administrative	Ministerul Culturii și autoritățile administrației publice locale	Anul 2 al intervalului de planificare	Un set de acte normative și administrative	Actele normative și administrative adoptate	Potrivit prevederilor legale
<b>P 2.2.3.3</b> Punerea în aplicare a programelor de finanțare	Ministerul Culturii și autoritățile administrației publice locale	Începând cu anul 3 al intervalului de planificare	Un program național și cel puțin 20 de programe de finanțare locale  Cel puțin 100 de monumente istorice reabilitate/ restaurate  Cel puțin 70 de beneficiari ai finanțărilor	Numărul programelor de finanțare Numărul monumentelor istorice reabilitate/ restaurate Numărul beneficiarilor de finanțare	Permanent, pe durata implementării

**P 2.3.1. Evaluarea/auditarea gradului de digitalizare a proceselor/procedurilor funcționale/interne și a digitalizării activității de specialitate la nivelul sectorului public, pe baza unor proceduri adaptate la specificul fiecărui tip de instituție.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapile evaluării
<b>P 2.3.1.1</b> Crearea unui sistem informatic, unitar pentru inventarierea nivelului de digitalizare a activităților din instituțiile publice de cultură	INCFC Autoritatea Națională pentru Digitalizare	Anul 1 al intervalului de planificare	O structură de bază de date, cu secțiuni pentru fiecare tip de instituție publică de cultură O interfață pentru colectarea datelor	Elementele constitutive ale sistemului informatic	Permanent, pe durata implementării
<b>P 2.3.1.2</b> Colectarea informațiilor referitoare la nivelul de digitalizare a activităților	INCFC	Permanent, după punerea în funcțiune a sistemului informatic	Cel puțin 100.000 de intrări în sistem Cel puțin 50% dintre instituțiile publice de cultură înrolate	Numărul de intrări în sistem Numărul de instituții publice de cultură înrolate	Permanent, pe durata implementării
<b>P 2.3.1.3</b> Adoptarea și punerea în aplicare a legislației privind auditarea digitalizării instituțiilor publice de cultură	Ministerul Culturii Autoritatea Națională pentru Digitalizare	Anul 1 al intervalului de implementare și anii următori	Un pachet de acte normative adoptate și puse în aplicare	Actele normative și actele administrative subsecvente	Permanent, pe durata implementării

**P 2.3.2. Crearea unui program multianual de finanțare, destinat instituțiilor publice, așezămintelor culturale și operatorilor culturali privați, pentru creșterea capacităților digitale și de noi tehnologii, respectând principiul DNH (*Do Not Harm*), în producția și distribuția culturală (formare de personal, achiziție de echipamente, dezvoltare de instrumente de distribuție digitală etc.).**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 2.3.2.1.</b> Adoptarea actelor normative și administrative privind aprobarea și punerea în aplicare a programului multianual de finanțare	Ministerul Culturii	Începând cu anul 1 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative și administrative	Actele normative și administrative	Permanent, potrivit legii
<b>P 2.3.2.2</b> Punerea în aplicare a programului multianual de finanțare	Ministerul Culturii	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Un program multianual de finanțare Cel puțin 5 sesiuni de finanțare, corespunzător domeniilor culturale	Numărul de sesiuni de finanțare Numărul de beneficiari ai finanțărilor Valoarea finanțărilor acordate Numărul persoanelor instruite Numărul și tipologia echipamentelor achiziționate Tipologia instrumentelor de distribuție digitală realizate	Permanent, pe durata implementării

**P 2.3.3. Dezvoltarea unui sistem național digital de colectare de date de ticketing pentru evenimentele culturale, cu înrolarea tuturor furnizorilor de servicii culturale, publici și privați, care să permită colectarea de date statistice privind numărul, valoarea, distribuția teritorială și temporală a biletelor vândute/distribuite, accesibile agregat operatorilor culturali, în scopul formulării de propunerii de politici publice.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării



<b>P 2.3.3.1.</b> Adoptarea actelor normative pentru aprobarea sistemului digital de colectare de date de ticketing	Ministerul Culturii	Anul 1 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative aprobate	Actele normative	Pe durata implementării
<b>P 2.3.3.2.</b> Crearea sistemului național digital de colectare de date de ticketing	Ministerul Culturii	Anii 2-3 ani intervalului de planificare	O structură de baze de date, cu secțiuni pentru diferite tipuri de servicii culturale O interfață pentru utilizatori	Sistemul național digital de colectare de date de ticketing	Pe durata implementării
<b>P 2.3.3.3</b> Pilotarea sistemului național digital de colectare de date de ticketing	Ministerul Culturii	Anul 3 al intervalului de planificare	Cel puțin 50% dintre furnizorii de servicii de ticketing înrolați	Numărul de furnizori de servicii de ticketing înrolați Numărul de servicii culturale înregistrate Numărul de bilete înregistrate/ vândute Numărul de utilizatori ai sistemului național digital colectare de date de ticketing	Pe durata implementării
<b>P 2.3.3.4</b> Funcționarea sistemului național digital colectare de date de ticketing	Ministerul Culturii	Începând cu anul 4 al intervalului de planificare	Cel puțin 75% de furnizori de servicii de ticketing înrolați	Numărul de servicii culturale înregistrate Numărul de bilete înregistrate/ vândute Numărul de utilizatori ai sistemului național digital de colectare de date de ticketing	Pe durata implementării

**P 2.3.4 Crearea și implementarea unor programe de finanțare pentru achiziția de echipamente și dotări necesare organizării de activități culturale sau itinerării patrimoniului cultural și creației culturale contemporane în comunitățile și către grupurile sociale vulnerabile.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
---------	------------	-----------------------	---------------------	------------	-------------------

<b>P 2.3.4.1</b> Elaborarea setului de indicatori statistici și a bazei naționale de date pentru identificarea necesarului de echipamente și dotări de organizare de activități culturale, de itinerare a patrimoniului cultural și creației culturale contemporane	INCFC INS	Începând cu anul 1 al intervalului de planificare	Un set de identificatori statistici pentru inventarierea echipamentelor și dotărilor  Un sistem informatic unitar, la nivel național pentru inventarierea echipamentelor și dotărilor Cel puțin 1.000 de instituții, organizații și așezăminte culturale investigate	Sistemul de identificatori statistici Numărul și tipologia echipamentelor și dotările Numărul organizațiilor, instituțiilor și așezămintelor culturale investigate	Cu caracter permanent
<b>P 2.3.4.2</b> Adoptarea actelor normative și administrative pentru aprobarea programelor de finanțare	Ministerul Culturii și alți ordonatori principali de credite	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative Cel puțin 20 de pachete de acte administrative la nivel local Cel puțin 21 de programe de finanțare aprobate	Numărul programelor de finanțare aprobate Valoarea echipamentelor și dotărilor necesare Valoarea bugetelor aprobate	Permanent, pe durata implementării
<b>P 2.3.4.3</b> Implementarea de programe de finanțare pentru achiziția de echipamente și dotări	Ministerul Culturii și alți ordonatori principali de credite	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 21 de programe de finanțare implementate Cel puțin 500 de beneficiari ai programelor de finanțare	Numărul de finanțări acordate Valoarea finanțărilor acordate Numărul beneficiarilor de finanțări Numărul și tipul echipamentelor și dotărilor achiziționate Numărul beneficiarilor direcți ai activităților culturale	Permanent, pe durata implementării

**P 3.1.1. Promovarea cadrului legislativ privind statutul lucrătorului cultural profesionist, centrată pe asigurarea unei forme juridice unitare de desfășurare a activității și pe accesul la protecție socială, în regim contributiv.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
---------	------------	-----------------------	---------------------	------------	-------------------

<b>P 3.1.1.2</b> Crearea mecanismelor administrative necesare înregistrării și gestionării drepturilor lucrătorilor culturali profesioniști	Ministerul Culturii, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii și Solidarității Sociale	Începând cu anul doi al intervalului de planificare	Un set de mecanisme administrative, în format electronic, Cel puțin 2.000 de lucrători culturali profesioniști înregistrați Un set de indicatori statistici privind lucrătorii culturali profesioniști	Numărul de lucrători profesioniști înregistrați	Permanent, pe durata implementării
---	---	---	--	--	---------------------------------------

**P 3.1.2. Elaborarea și implementarea de criterii diferențiate de evaluare a personalului artistic/tehnic de specialitate din instituțiile și așezămintele culturale, în funcție de specificul direct al activității, care să servească drept fundament pentru dezvoltarea carierei profesionale și evoluția salarială.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 3.1.2.1</b> Realizarea unei consultări publice pentru identificarea criteriilor de evaluare	Ministerul Culturii și INCFC	Anul 1 al intervalului de planificare	O consultare publică Un set de criterii de performanță pentru personalul artistic/ tehnic de specialitate Cel puțin 3000 de persoane implicate în consultarea publică	Setul de criterii de evaluare, diferențiate în funcție de tipul de specialitate Numărul de participanți la consultarea publică	Pe durata implementării
<b>P 3.1.2.2</b> Elaborarea și adoptarea legislației privind aprobarea criteriilor diferențiate de evaluare a personalului artistic/tehnic de specialitate din instituțiile și așezămintele culturale	Ministerul Culturii	Anul 2 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative privind criteriile diferențiate de evaluare a personalului artistic/tehnic de specialitate din instituțiile și așezămintele culturale	Actele normative adoptate	Pe durata implementării, potrivit prevederilor legale

**P 3.1.3 Reglementarea colaborării dintre universitățile cu profil artistic și instituțiile culturale pentru susținerea artiștilor emergenți, prin introducerea stagiilor plătite de internship pentru studenții din anii terminali și master și finanțarea, prin bugetul Min. Educației, a participării studenților și masteranzilor în activitatea instituțiilor publice, conform unei proceduri specifice.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapile evaluării
<b>P 3.1.3.1</b> Realizarea unei consultări publice pentru identificarea domeniilor de studiu care să beneficieze de sprijin	Ministerul Culturii și Ministerul Educației universitățile vocaționale	Anul 1 al intervalului de planificare	Un set de informații referitoare la domeniile de studiu și numărul potențial de beneficiari	Informațiile statistice	Pe durata implementării
<b>P 3.1.3. 2</b> Elaborarea și adoptarea actelor normative privind formele de sprijin și de colaborare dintre unitățile de învățământ superior și organizațiile, instituțiile și așezămintele culturale	Ministerul Culturii și Ministerul Educației	Anul 2 al intervalului de planificare	Pachetul de acte normative adoptate	Actele normative	Pe durata implementării, potrivit prevederilor legale
<b>P 3.1.3.1</b> Pilotarea de forme de colaborare dintre unitățile de învățământ superior și organizațiile, instituțiile și așezămintele culturale	Ministerul Culturii și Ministerul Educației	Anii 3 și 4 ani intervalului de planificare	Protocoalele de colaborare încheiate între cel puțin 2 unități de învățământ superior și cel puțin 8 organizații, instituții și așezăminte culturale Cel puțin 100 de studenți și masteranzi beneficiari	Numărul de protocoale încheiate Numărul de unități de învățământ superior și cel puțin 8 organizații, instituții și așezăminte culturale Numărul de studenți și masteranzi	Pe durata implementării

**P 3.1.4 Reglementarea stagiilor plătite de internship în cadrul instituțiilor publice de cultură, organizațiilor de drept privat din domeniul cultural și așezămintelor culturale.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapile evaluării
<b>P 3.1.4.1</b> Realizarea unei consultări publice pentru identificarea domeniilor de studiu care să beneficieze de internship	Ministerul Culturii și Ministerul Educației	Anul 1 al intervalului de planificare	Un set de informații referitoare la domeniile de studiu și numărul potențial de beneficiari	Informațiile statistice	Pe durata implementării

<b>P 3.1.4.2.</b> Elaborarea și adoptarea actelor normative privind internshipul în organizațiile, instituțiile și așezămintele culturale	Ministerul Culturii și Ministerul Educației	Anul 2 al intervalului de planificare	Pachetul de acte normative adoptate	Actele normative	Pe durata implementării, potrivit prevederilor legale
<b>P 3.1.4.3.</b> Punerea în aplicarea a mecanismului internshipului	Ministerul Culturii și Ministerul Educației	Începând cu anul 3 intervalului de planificare	Cel puțin 300 de studenți și masteranzi beneficiari	Numărul de organizații, instituții și așezăminte culturale Numărul de studenți și masteranzi	Pe durata implementării

**P 3.2.1. Implementarea unui program continuu de mobilitate pentru autori/artiști/lucrători culturali, finanțat dintr-un fond alimentat de la buget/din surse extrabugetare, accesibil de către aceleași beneficiar într-o valoare maximă cumulată de 50.000 lei în 2 ani fiscali.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 3.2.1.1</b> Elaborarea și adoptarea actelor normative pentru aprobarea programului de finanțare a programului de mobilitate pentru artiști/ lucrători culturali	Ministerul Culturii	Anul 1 al intervalului de planificare	Pachetul de acte normative adoptate	Actele normative	Pe durata implementării, potrivit prevederilor legale
<b>P 3.2.1.2</b> Actualizarea clasificării ocupațiilor și a indicatorilor statistici asociați	INCFC alte persoane juridice interesate	Permanent, începând cu anul 1 al intervalului de planificare	O clasificare a ocupațiilor actualizată, cu modificarea descriptorilor ocupaționali existenți sau, după caz, introducerea unor ocupații noi, cu descriptorii asociați	Numărul de modificări ale COR	Permanent, pe durata implementării

<b>P 3.2.1.3</b> Lansarea programelor de finanțare	Ministerul Culturii	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin o sesiune de finanțare pe an Cel puțin 500 de beneficiari anual	Numărul sesiunilor de finanțare Numărul beneficiarilor de finanțări Valoarea finanțărilor acordate Domeniile în care au fost realizate mobilitățile	Permanent, pe durata implementării
--	---------------------	---	--	--	------------------------------------

**P 3.2.2. Dezvoltarea de programe de formare profesională, formală și/sau informală, și/sau de conversie profesională pentru dobândirea de competențe specifice noilor tehnologii (artă media/digitală, creare de conținut cultural digital, marketing digital etc.).**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 3.2.2.1</b> Identificarea și descrierea competențelor asociate noilor tehnologii	INCFC	Permanent, începând cu anul 1 al intervalului de planificare	Un mecanism public de interogare și identificare a noilor competențe necesare ocupațiilor din domeniul cultural Seturi de descriptori care corelează noile competențe cu ocupațiile din domeniul cultural	Numărul competențelor identificate	Permanent, pe durata implementării
<b>P 3.2.2.2</b> Cercetarea nevoilor de formare și/sau conversie profesională	INCFC	Permanent, începând cu anul 1 al intervalului de planificare	Un inventar național public al nevoilor de formare profesională și/sau de reconversie profesională	Tipologia nevoilor de formare profesională și/sau de reconversie profesională	Permanent, pe durata implementării
<b>P 3.2.2.3</b> Modificarea sau elaborarea și aprobarea de standarde ocupaționale	ANC INCFC Persoane juridice interesate	Permanent, începând cu anul 1 al intervalului de planificare	Standarde ocupaționale îmbunătățite sau noi	Numărul standardelor ocupaționale	Permanent, pe durata implementării

<b>P 3.2.2.4</b> Organizarea și derularea de programe de formare profesională, de evaluare de competențe profesionale și de reconversie profesională	ANC INCFC Furnizori de formare profesională Alte persoane juridice interesate	Permanent, începând cu anul 1 al intervalului de planificare	Programe de formare profesională, de evaluare a competențelor și de reconversie profesională	Numărul programelor de formare profesională, de evaluare a competențelor și de reconversie profesională Numărul furnizorilor de servicii de formare profesională, evaluare profesională sau reconversie profesională Numărul beneficiarilor programelor de formare, evaluare sau reconversie profesională	Permanent, pe durata implementării
--	--	--	--	---	------------------------------------

**P 3.2.3. Inițierea unei scheme de finanțare prin care maxim 1% (dar nu mai mult de 300.000 euro, plafonate în funcție de valoarea lucrării) din devizul oricărei construcții al oricărei lucrări de reabilitare de imobil în proprietate publică (spital, școală, grădiniță, centru social etc.) altele decât monumentele istorice, să poată fi alocat pentru comisionarea de lucrări de artă, inclusiv artă murală și monumente de for public, sau de programe culturale cu durata de minim 6 luni.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 3.2.3.1</b> Elaborarea și adoptarea actelor normative și administrative privind mecanismul de finanțare a comisionării de lucrări de artă sau programe culturale	Ministerul Culturii	Anul 1 al intervalului de planificare	Un mecanism de finanțare a comisionării de lucrări de artă sau programe culturale	Legislația adoptată	Permanent, pe durata implementării
<b>P 3.2.3.2.</b> Implementarea mecanismului de finanțare a comisionării de lucrări de artă sau programe culturale	Ministerul Culturii	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 10 sesiuni de finanțare Cel puțin 500 de beneficiari ai finanțărilor	Numărul de sesiuni de finanțare Valoarea finanțărilor acordate Numărul beneficiarilor de finanțări  Numărul vizitatorilor sau participanților la programele culturale finanțate	Permanent, pe durata implementării

**P 3.3.1** Modificarea sau crearea cadrului normativ referitor la finanțarea formării profesionale, cu acordarea de prioritate competențelor din domeniile

management, dezvoltare strategică și organizațională, schimbare, marketing

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 3.3.1.1</b> Revizuirea standardelor ocupaționale, profesionale și de calificare existente, pentru includerea unor competențe transversale, respectiv crearea de standarde ocupaționale noi	INCFC Persoanele juridice interesate	Începând cu anul 1 al intervalului de planificare	Cel puțin 50 de standarde revizuite și cel puțin 20 de standarde noi aprobate	Numărul standardelor revizuite Numărul standardelor noi	Permanent, pe durata implementării
<b>P 3.3.1.2</b> Includerea în programele de finanțare pentru domeniul cultural a unei linii de finanțare anuale pentru formarea profesională	Ministerul Culturii Autoritățile administrației publice locale	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 15 programe de finanțare modificate	Numărul programelor de finanțare Numărul beneficiarilor de finanțare Criteriile de evaluare a impactului finanțărilor acordate	Permanent, pe durata implementării

**P 3.3.2** Susținerea prioritară, prin mijloace financiare și non-financiare, a inițiativelor inovatoare durabile

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 3.3.2.1</b> Definirea criteriilor și indicatorilor privind inițiativele inovatoare durabile și validarea acestora prin consultare publică	Ministerul Culturii INCFC	Anul 1 al intervalului de planificare	Un set de indicatori și criterii calitativ-cantitativi Cel puțin 3 sesiuni de consultare publică Cel puțin 8 întâlniri cu organizații de drept public și privat	Numărul și conținutul indicatorilor și criteriilor Numărul sesiunilor și întâlnirilor Numărul participanților	Pe durata implementării



<b>P 3.3.2.2</b> Adoptarea și implementarea actelor normative și administrative	Ministerul Culturii Alți ordonatori principali de credite Finanțatori de drept privat	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 20 de programe de sprijin Cel puțin 500 de beneficiari organizaționali de drept privat	Numărul programelor de sprijin Formele de sprijin acordat Numărul beneficiarilor de sprijin	Pe durata implementării
---	---	---	---	---	-------------------------

**P 3.4.1 Actualizarea indicatorilor statistici pentru domeniul cultură din perspectiva capacității tehnice, umane, financiare și operaționale**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 3.4.1.1</b> Identificarea indicatorilor statistici relevanți	INCFC INS	Începând cu anul 1 al intervalului de planificare	Seturi de indicatori statistici naționali actualizați	Numărul și tipologia indicatorilor	Pe durata implementării
<b>P 3.4.1.2</b> Elaborarea și aprobarea instrumentelor de raportare statistică, în format electronic, pentru domeniul cultural	INCFC Ministerul Culturii	Anul 2 al intervalului de planificare	Un set de acte normative și administrative	Actele normative adoptate	Potrivit prevederilor legale

**P 3.4.2 Elaborarea de programe prioritare integrate, la nivel regional și național, pentru susținerea inițiativelor instituțiilor publice de cultură și așezămintelor culturale**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 3.4.2.1</b> Realizarea de consultări între Ministerul Culturii, autoritățile publice locale și societatea civilă	Ministerul Culturii Autoritățile administrației publice locale Persoane juridice de drept privat cu activitate în domeniul cultural	Pe întreaga perioadă de planificare	Cel puțin 3 consultări/ an	Numărul de consultări Numărul de participanți Rapoartele întâlnirilor Numărul și tipul propunerilor de programe prioritare	Pe durata implementării

				integrate	
<b>P 3.4.2.2</b> Aprobarea programelor prioritare comune	Ministerul Culturii Autoritățile administrației publice locale	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 6 programe prioritare la nivel regional și cel puțin 2 programe prioritare la nivel național	Numărul de programe Valoare programelor aprobate	Pe durata implementării

**P 4.1.1. Parteneriat extins cu Ministerul Afacerilor Externe și Institutul Cultural Român pentru eforturi concertate de utilizare a resurselor instituționale specifice**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.1.1.1</b> Înființarea de grupuri de lucru comune pentru teme specifice și/sau zone geografice, cu întâlniri trimestriale	Ministerul Culturii, Ministerul Afacerilor Externe și Institutul Cultural Român	Permanent, pe durata implementării	Cel puțin 5 grupuri de lucru comune	Numărul de grupuri de lucru Rapoartele întâlnirilor	Permanent
<b>P 4.1.1.2</b> Realizarea de activități comune de diplomație culturală	Ministerul Culturii, Ministerul Afacerilor Externe și Institutul Cultural Român	Permanent, pe durata implementării	Cel puțin 20 de activități comune	Numărul și conținutul activităților comune realizate Numărul participanților la activitățile comune organizate	Permanent

**P 4.1.2. Facilitarea dialogului și a colaborării autorilor/artiștilor/lucrătorilor culturali și producătorilor publici sau privați de bunuri și servicii culturale cu parteneri din alte spații culturale**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.1.2.1</b> Înființarea de grupuri de lucru permanente pe lângă Ministerul Culturii pentru identificarea și operaționalizarea oportunităților de cooperare internațională	Ministerul Culturii	Permanent, pe durata implementării	Cel puțin câte un grup de lucru pentru fiecare SCC Cel puțin două întâlniri anuale ale fiecărui grup de lucru	Numărul de grupuri de lucru Numărul de întâlniri Rapoartele întâlnirilor	Permanent
<b>P 4.1.2.2</b> Aprobarea unui fond în cadrul bugetului Ministerului Culturii pentru asigurarea cofinanțării beneficiarilor de granturi în cadrul programelor europene	Ministerul Culturii	Permanent, pe durata implementării	Finanțarea a cel puțin 50 de proiecte anual	Numărul de beneficiari ai finanțărilor Valoarea finanțărilor acordate Audiența proiectelor sprijinite financiar	Permanent
<b>P 4.1.2.3.</b> Finanțarea anuală de evenimente internaționale pentru idei inovatoare în cultură	Ministerul Culturii autorități ale administrației publice locale alte persoane juridice interesate	Anual, pe durata intervalului de planificare	Cel puțin 5 evenimente internaționale Cel puțin 100 de participanți la fiecare eveniment	Numărul evenimentelor internaționale Numărul participanților Numărul parteneriatelor realizate	Permanent

**P 4.1.3. Programe multianuale concertate cu alte autorități și instituții cu atribuții în domeniu, cu structurile asociative din cultură, de schimburi susținute cu caracter cultural-educativ.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.1.3</b> Înființarea de grupuri de lucru pentru fiecare SCC și fiecare subdomeniu din cadrul SCC, cu întâlniri semestriale	Ministerul Culturii Instituții și autorități publice cu activități culturale	Permanent, pe durata implementării	Cel puțin 20 de grupuri de lucru Cel puțin 100 de întâlniri	Numărul de grupuri de lucru Numărul de întâlniri Numărul de participanți Rapoartele întâlnirilor	Permanent

**P 4.1.4. Parteneriate și colaborare între Ministerul Culturii, Institutul Cultural Român, Ministerul Educației și instituțiile și organizațiile culturale, pentru promovarea de politici publice, programe de investiții în domeniul culturii din țară și proiecte culturale românești, prin evenimente sau programe.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.1.4.1</b> Încheierea de parteneriate între Ministerul Culturii, ICR, Ministerul Educației, alte instituții și organizații culturale pentru armonizarea abordărilor de comunicare și promovare	Ministerul Culturii, ICR, Ministerul Educației, alte instituții și organizații culturale	Permanent	O abordare armonizată pentru comunicarea politicilor și programelor dedicate domeniului cultural	Campaniile de comunicare și promovare	Permanent

**P 4.2.1. Programe multianuale de pregătire a participării instituțiilor și organizațiilor culturale din România (apeluri deschise, selecție etc.) și de participare la evenimente internaționale de prestigiu (e.g. festivaluri, târguri, alte tipuri de evenimente periodice consacrate).**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.2.1.1</b> Includerea în cadrul normativ existent a modificărilor referitoare la sprijinul financiar și non-financiar acordat instituțiilor și organizațiilor culturale pentru participarea la evenimente internaționale	Ministerul Culturii Ministerul Afacerilor Externe	Anii 1 și 2 ai intervalului de planificare	Un pachet legislativ pentru sprijinirea participării instituțiilor și organizațiilor culturale la evenimente internaționale	Legislația adoptată	Permanent, pe durata implementării
<b>P 4.2.1.2</b> Implementarea unor programe de susținere a instituțiilor și organizațiilor culturale	Ministerul Culturii Ministerul Afacerilor Externe ICR	Începând cu anul 3 al intervalului de planificare	Cel puțin 200 de organizații sprijinite în intervalul de planificare	Numărul instituțiilor și organizațiilor sprijinite Numărul de evenimente internaționale la care au participat instituții și organizații culturale	Permanent, pe durata implementării

**P 4.2.2. Programe de susținere pentru participarea la hub-uri și clustere culturale și creative regionale sau internaționale și/sau la rețelele regionale sau internaționale ale creatorilor și profesioniștilor**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.2.2.1</b> Modificarea legislație existente sau adoptarea de acte normative noi, cu definirea hub-urilor și clusterelor, precum și a eligibilității autorilor, artiștilor, lucrătorilor culturali și a modalităților de susținere financiară și non-financiară	Ministerul Culturii	Anul 1 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative referitoare la programele de sprijin pentru autori, artiști, lucrători culturali, în vederea participării la hub-uri și clustere culturale și creative	Actele normative adoptate	Potrivit prevederilor legale
<b>P 4.2.2.2</b> Punerea în aplicare a programelor de susținere	Ministerul Culturii, alte autorități publice centrale și locale	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 20 de programe implementate anual Cel puțin 300 de beneficiari de sprijin anual	Numărul de programe Numărul de beneficiari Numărul și tipul participărilor	Permanent, pe durata implementării

**P 4.2.3. Parteneriate multianuale între autoritățile centrale și cele locale pentru susținerea de turnee, itinerarea de expoziții de artă contemporană sau de bunuri culturale de patrimoniu, inclusiv imaterial, precum și de alte modalități specifice, inclusiv digitale, care să contribuie la promovarea culturii din România și la dialogul intercultural.**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.2.3.1</b> Încheierea de parteneriate între Ministerul Culturii și alte autorități publice centrale și locale, cu precizarea conținutului parteneriatelor, inclusiv a modului de selecție a beneficiarilor, a tipurilor de producții sau bunuri culturale și a modalităților concrete de sprijin	Ministerul Culturii Alte autorități publice centrale și locale	Începând cu anul 1 al intervalului de planificare	Cel puțin 20 de parteneriate încheiate	Acordurile de parteneriat	Permanent

<b>P 4.2.3.2</b> Implementarea parteneriatelor	Ministerul Culturii Alte autorități publice centrale și locale	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 50 de participări la evenimente sau acțiuni internaționale Cel puțin 200 de autori/artiști/lucrători culturali sprijiniți	Numărul de participări și tipul acestora Numărul de autori/artiști/lucrători culturali Numărul de țări de destinație	Permanent
--	---	--	--	--	-----------

**P 4.3.1. Introducerea sau, după caz, dezvoltarea de linii de finanțare distincte sau expres accesibile pentru organizațiile din industriile culturale și creative la programele de finanțare care vizează susținerea start-up-urilor, dezvoltarea de competențe antreprenoriale și de afaceri, participarea la târguri și alte evenimente internaționale de gen**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.3.1.1</b> Modificarea sau adoptarea actelor normative referitoare la finanțarea unor activități ale organizațiilor din industriile culturale și creative	Ministerul Culturii	Anul 1 din intervalul de implementare	Un pachet de acte normative privind finanțarea unor activități ale organizațiilor din industriile culturale și creative	Actele normative adoptate	Potrivit legii
<b>P 4.3.1.2</b> Implementarea finanțării unor activități ale organizațiilor din industriile culturale și creative	Ministerul Culturii și alți ordonatori principali de credite	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 22 de linii de finanțare Cel puțin 500 de beneficiari ai finanțărilor pe durata intervalului de planificare Cel puțin 50.000 de beneficiari ai proiectelor finanțate	Numărul de finanțări acordate Valoarea finanțărilor acordate Numărul beneficiarilor de finanțări Numărul și tipul proiectelor finanțate Numărul și tipologia beneficiarilor proiectelor finanțate	Permanent, pe durata implementării

**P 4.3.2. Programe și scheme de minimis sau, după caz, de ajutor de stat pentru susținerea:**  
**a) distribuției internaționale / exporturilor de bunuri și servicii culturale produse în România**  
**b) participarea la rețelele de distribuție și/sau la platformele online**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.3.2.1</b> Modificarea sau adoptarea actelor normative sau administrative privind aprobarea schemelor de minimis/ ajutoarelor de stat referitoare la exportul bunuri și servicii culturale, respectiv participarea instituțiilor și organizațiilor culturale în rețelele/ platformele de distribuție internaționale	Ministerul Culturii și autoritățile administrației publice locale	Anul 1 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative sau administrative adoptate Un set de criterii de eligibilitate privind beneficiarii de finanțări, respectiv produsele și serviciile culturale eligibile	Actele normative sau administrative adoptate Criteriile de eligibilitate	Potrivit legii
<b>P 4.3.2.2</b> Implementarea programelor de finanțare	Ministerul Culturii și autoritățile publice locale	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 15 programe de finanțare Cel puțin 500 de beneficiari ai finanțărilor pe durata perioadei de implementare	Numărul programelor de finanțare Numărul beneficiarilor de finanțare Valoarea finanțărilor acordate Audiența activităților finanțate	Pe durata implementării

**P 4.3.3. Program de susținere pentru dezvoltarea sau, după caz, crearea de baze de date on-line pentru/ de către industriile culturale și creative care să prezinte informații cu privire la viața culturală din România, să ofere informații și sfaturi pentru sectorul cultural, să promoveze produsele culturale în mediul internațional inclusiv prin parteneriate, colaborări și co-producții și să susțină intrarea pe piața internațională a produselor culturale din România**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.3.3.1</b> Cercetarea și identificarea opțiunilor de intervenție, inclusiv în ceea ce privește clarificări terminologice și statistice în cadrul SCC	Ministerul Culturii INCFC INS	Anii 1 și 2 ani intervalului de planificare	Cel puțin 20 de runde de consultări publice și la nivel de experți O clasificare statistică cuprinzătoare și actualizată privind SCC	Numărul de consultări Numărul de participanți la consultări Clasificările statistice noi sau îmbunătățite	Permanent, pe durata implementării

<b>P 4.3.3.2</b> Adoptarea măsurilor legislative și administrative pentru aprobarea măsurilor financiare și non-financiare	Ministerul Culturii	Anul 3 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative și măsuri administrative pentru aprobarea măsurilor financiare și non-financiare	Actele normative și administrative	Permanent, potrivit legii
<b>P 4.3.3.3</b> Crearea infrastructurii informatice	INCFC	Începând cu anul 4 al intervalului de planificare	Un nomenclator statistic al activităților și serviciilor care pot fi oferite centralizat, într-un sistem online Un set de metadate care să asigure interoperabilitatea bazelor de date Cel puțin 2 sisteme informatice funcționale Cel puțin 6000 de utilizatori ai sistemelor informatice Cel puțin 20.000 de intrări în bazele de date	Rapoartele asociate operațiunilor implementate	Permanent, pe durata implementării



**P 4.3.4. Separarea funcțiilor ARTEXIM (definit acum cf HG 674/2022 ca instituție de spectacol de proiecte) ca organizator al Festivalului și a Concursului G. Enescu, de funcțiile de impresar etc. și constituirea unei noi entități, pe modelul unui "Birou de export muzical/pentru artele spectacol**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.3.4.1</b> Elaborarea și adoptarea actelor normative privind reorganizarea ARTEXIM și înființarea unei noi instituții	Ministerul Culturii	Anul 1 al intervalului de planificare	Un pachet de acte normative privind reorganizarea ARTEXIM	Actele normative adoptate	Potrivit legii
<b>P 4.3.4.2</b> Punerea în aplicare a actelor normative de înființare a noii instituții publice	Ministerul Culturii	Începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Actele administrative specifice Ocuparea funcțiilor din organigramă Portofoliu de drepturi Contracte de reprezentare încheiate	Actele administrative adoptate Numărul de salariați Dimensiunea portofoliului de drepturi Numărul de contracte	Permanent, pe durata implementării

**P 4.4.1 Sprijinirea inițiativelor de promovare, comunicare și punere în valoare a patrimoniului cultural, inclusiv a culturii tradiționale, ca resursă și destinație turistică pe piețele internaționale**

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.4.1.1</b> Realizarea unui inventar unitar, la nivel național, cu patrimoniul cultural cu potențial real de valorificare turistică (stare de conservare, accesibilitate, disponibilitatea resursei umane, infrastructura HORECA disponibilă)	Ministerul Culturii Institutul Național al Patrimoniului Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului Autoritățile administrației publice locale	Pe întreaga perioadă de implementare	O bază de date digitală, centralizată, la nivel național Arhitectura bazei de date O procedură privind actualizarea bazei de date	Numărul obiectivelor inventariate	Permanent, pe durata implementării

<b>P 4.4.1.2</b> Realizarea unor consultări publice, la nivel central și al autorităților publice locale, pentru identificarea priorităților de investiții, respectiv pentru sprijinirea inițiativelor private	Ministerul Culturii Autoritățile administrației publice locale	Anual, începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 10 consultări publice anual	Numărul de consultări publice Numărul de participanți Rapoartele consultărilor publice	Înainte și după după fiecare consultare publică
<b>P 4.4.1.3</b> Adoptarea și aplicarea actelor normative și administrative pentru sprijinirea investițiilor de valorificare turistică a patrimoniului cultural	Ministerul Culturii Autoritățile administrației publice locale	Anual, începând cu anul 2 al intervalului de planificare	Cel puțin 15 programe de finanțare, anual Cel puțin 50 de obiective patrimoniu cultural puse în valoare ca resursă turistică O creștere medie anuală de 5% a numărului de turiști străini pentru fiecare obiectiv pus în valoare, anual	Numărul programelor de finanțare Valoarea finanțărilor acordate Numărul beneficiarilor de finanțări Numărul obiectivelor de patrimoniu cultural finanțate Ponderea turiștilor străini din total turiști, anual, per obiectiv	Permanent, pe durata implementării

#### P 4.4.2 Sprijinirea promovării expresiilor culturale contemporane pe piețele internaționale

Acțiuni	Instituții	Perioade implementare	Rezultate așteptate	Indicatori	Etapele evaluării
<b>P 4.4.2.1</b> Organizarea de proceduri de selecție anuale	Ministerul Culturii Biroul pentru exporturi culturale Autoritățile publice locale Institutul Cultural Român	Anual, pe durata intervalului de planificare	Cel puțin 15 proceduri organizate anual Cel puțin 200 de creații contemporane promovate, anual, pe piețe internaționale	Numărul de proceduri organizate Ponderea creațiilor culturale contemporane promovate internațional din total exporturi de creații contemporane Valoarea finanțărilor acordate	Înainte și după fiecare procedură

